

॥ त्रिलोकीचे राजे ॥

प.पू.श्री बापुराव महाराज खातखेडकर

व

प.पू.श्री मायबाई महाराज खातखेडकर

यांचे समग्र जीवन दर्शन

भाग – ८

-: लेखक :-

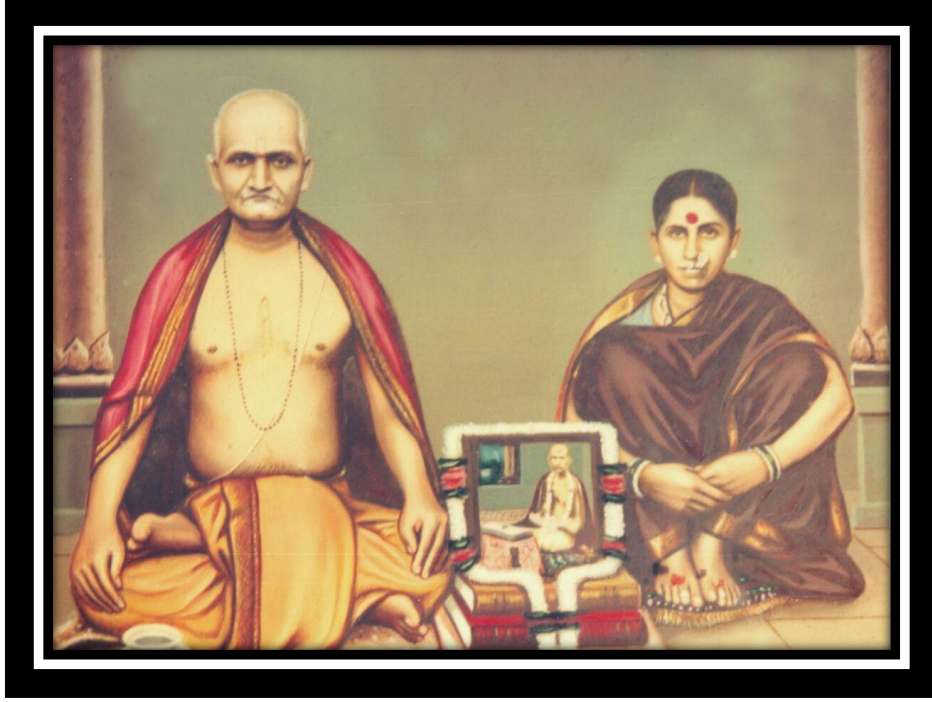
सुधीर अच्युतराव भालेकर, पुणे

-: प्रकाशक :-

मधुकर कृष्णराव खातखेडकर

एन १५, रेशिमबाग,

नागपूर

चंद्रपुरला संत कार्याला सुरवात

भायजी राजकारणे यांनी इहलोक सोडण्यापूर्वी पांडुरण्याला असलेल्या शेतीची वाटणी त्यांच्या मुलांमध्ये केली होती. पांडुरण्याला उमरीचे शेत होते. ते भायजींनी दोन लहान मुलं म्हणजे आप्पासाहेब व बाबासाहेबांमध्ये वाटून दिले होते. इतर सर्व शेतीला तीन भागात तात्याजी, भैयासाहेब आणि भाऊसाहेबांमध्ये वाटून दिले. भायजींच्या सर्व मुलांना शेतीची आवड होती. त्यात बाबासाहेब यांस शेतीची विशेष आवड होती. त्यांनी पांडुरण्याला राहून बरेच दिवस शेती केली. पू. बापुराव आष्टीला आले की पांडुरण्याला राजकारणेच्या शेतीवर जायचे. बाबासाहेबांच्या शेतीकडे लक्ष द्यायला गणू नावाचा गोंड होता. तो तंत्रविद्येचा जाणकार होता. गणू म्हणाला "बाबासाहेब, दरवर्षी आपण दैत्याला नारळ देतो. कोंबडा देत नाही जी. म्हणून आपली ज्वारी कमी होते."

बाबासाहेब म्हणाले "मी शेती हातात घेतली तेव्हापासून आमच्या महाराजांच्या सांगण्याप्रमाणे दैत्याला आपण नारळ देतो."

गणू म्हणाला "आज पर्यंत आपण कोंबडा देत होतो. त्याला नारळ चालत नाही. दैत्य रागावला तर पीक पाण्यावर त्याचा परिणाम होईल."

बाबासाहेब म्हणाले "गणू, आमच्या बापुरावांनी हळदी कुंकू व नारळच दैत्याला द्यायला सांगितले आहे. तू सांगतो तसे जमणार नाही."

गणू म्हणाला "पाटील, तुमची शेती आहे. मला जे सांगावेसे वाटले ते सांगितले. बाकी तुमची मर्जी." बाबासाहेब व आप्पासाहेब हे पू. राधामायबाईंचे लहान भाऊ होते. या भावांवर पू. राधामायबाई आणि पू. बापुरावांचे विशेष प्रेम होते. बाबासाहेब व आप्पासाहेबांना त्यांच्या बहिणीवर व मेहुणे पू. बापुरावांबद्दल अत्यंत आदर होता. ते अधून-मधून पू. राधामायबाईंकडे हिंणघाट, वणी व चंद्रपुरला भेटीसाठी आणि रहायला येत. त्यांनी पू. बापुरावांचे वागणे, ध्यानावस्था, बोलणे, आत्मविश्वास, गुरुभक्ति या गोष्टी जवळून बघितल्या. पू. राधामायबाई पण पू. बापुरावांच्या अध्यात्मिक मार्गाबद्दल सांगायच्या. म्हणून बाबासाहेब आणि आप्पासाहेब यांना मेहुण्याबद्दल आणि बहिणीबद्दल विशेष आकर्षण होते. त्यांनाही वाटू लागले की परमार्थ त्यांना पण जमायला हवा. त्यांना वाटे की पू. बापुरावांमुळे त्यांच्या बहिणीला संसारात फार कष्ट आहेत. पण मेहुण्याकडे म्हणजे पू. बापुरावांकडे बघितले तर त्यांचे व्यक्तिमत्व, अधिकार हे संतांसारखेच वाटायचे. आप्पासाहेब व बाबासाहेब हे पू. बापुरावांशी मनसोक्त गप्पागोष्टी करीत होते, थट्टा मस्करी करीत होते आणि अध्यात्म मार्गातील अनुभव ऐकत होते. दोघेही भाऊ पू. बापुरावांना विचारून त्यांच्या जीवनात येणाऱ्या अडचणी असो की मार्गदर्शनाची गरज असो, त्याप्रमाणे वागायचे. या दोघा भावांना पू. बापुरावांप्रति प्रेम आणि आदरभाव वाढू लागला. पू. बापुरावांनी दिलेला अंगारा दोघे भाऊ घेऊन यायचे. म्हणूनच बाबासाहेबांनी शेतीवर कोंबडा दैत्याला देण्याच्या प्रथेबद्दल पू. बापुरावांना विचारले होते.

गणूशी बोलणे झाले त्या रात्री बाबासाहेब व त्यांच्या पत्नी सुशीला हे डोंगरावर असलेल्या घरी झोपी गेले. शेती डोंगराच्या खालच्या भागात होती. रात्री अडीच वाजण्याच्या सुमारास दैत्य बाबासाहेबांच्या छातीवर येऊन बसला. बाबासाहेब ओरडू लागले. सुशीलाबाई उठल्या. त्यांनाही ते दृश्य पाहवेना. दोघेही घाबरले. बाबासाहेबांनी सुशीलाबाईंना देवासमोरचा अंगारा आणायला सांगितला. तो अंगारा दैत्यावर फेकला आणि दैत्याचा त्रास त्यावेळी संपला. सकाळी साडेपाचला पू. बापुराव त्यांच्या घरी अचानक आले. बाबासाहेब व सुशीलाबाईंना आश्चर्य वाटले.

बाबासाहेब म्हणाले "बापुराव, काहीही न कळविता इतक्या पहाटे इथे एकटे कसे काय आला? यावेळी आष्टी व पांढुण्याला कोणतेही वाहन येत नाही. कोठून आला?"

पू. बापुराव म्हणाले "बाबा, तुझा सालदार येल पाडतो. तुझ्या अंगावर दैत्याला पाठवितो. त्याले समजायले पाहिजे."

बाबासाहेब म्हणाले "बापुराव, तुम्हाला गणूचे कारस्थान कसे समजले?"

पू. बापुराव म्हणाले "बाबासाहेब महाराज आहेत ना. त्यांना कळते सगळे." (म्हणण्याचा अर्थ असा होता की पू. बापुरावांना स्वतःच सगळे कळत होते. भूत, भविष्य, वर्तमान या संतांना कळते)

बाबासाहेब म्हणाले "बापुराव, चांद्यावरून केव्हा आलात?"

बापुराव म्हणाले "हा काय तिकडूनच आलो. तू उपद्रव करतो म्हणून यावे लागले. सुशीलाला सांग चहा ठेव."

बाबासाहेबांनी पू. बापुरावांना हात तोंड धुण्यासाठी पाणी दिले. सुशीलाने गरम चहा आणला. बाबासाहेब व सुशीलाला कळले की पांढुण्यावरून चांदा पाच सात तास म्हणजे ३०० कि.मी. तरी आहे व घडलेल्या गोष्टीनंतर बापुराव कोणत्याही वाहनाने निघाले तरी दोन अडीच तासात चांद्यावरून शेतीवर पोहोचू शकत नाही. नक्कीच पू. बापुराव योग सामर्थ्याने व पू. बाबासाहेब महाराजांच्या कृपेने येथे धावून आले. रात्रीची दैत्याची गोष्ट अजून कोणालाही सांगितली नव्हती. तरी पू. बापुरावांना ही गोष्ट कळली.

याचाच अर्थ त्यांना दूर अंतरावर कोणाला अडचण आली हे न सांगता कळते. मोठ्या अधिकारी पुरुषाला असे कळू शकते. बाबासाहेबांना व सुशीलाबाईंना आश्चर्य वाटले व पू. बापुरावांप्रति नम्र आदरभाव जागृत झाला.

पू. बापुराव म्हणाले "बाबा, त्या तुझ्या गण्याला बोलाव."

बाबासाहेबांनी गणूला बोलाविणे पाठविले. त्यांना समजले की गणूमुळे आपल्याला जादू-टोण्याचा धोका आहे. म्हणूनच पू. बापुराव येथे स्मर्तृगामी होऊन उमरीच्या शेतावर प्रगटले.

गणू आल्यावर पू. बापुरावांनी विचारले "गणू तू बाबाची शेती बघतो. त्यांना तू दैत्याला कोंबडा देण्यासाठी सांगितले काय?"

गणू म्हणाला "होय जी. दैत्याला नारळ चालत नाही. कोंबडाच द्यावा लागतो. पीक पाण्यावर परिणाम होतो."

पू. बापुराव म्हणाले " काय रे गणू, जर दैत्याला कोंबडा दिला नाही तर किती खंडी ज्वारी निघेल आणि कोंबडा दिला तर किती खंडी ज्वारी भरेल? ज्वारी मोजणीसाठी तयार आहे ना?"

गणू म्हणाला "होय जी. ज्वारी आजच मोजू पण त्या आधी कोंबडा दैत्याला द्यायले पाहिजे जी."

पू. बापुराव म्हणाले " तू सांग ज्वारी किती भरेल?"

गणू म्हणाला "कोंबडा दिला तर पंचवीस खंडीच्यावर ज्वारी भरेल आणि नाही दिला तर पंधरा-सोळा खंडी ज्वारी भरेल."

गणूला पू. बापुराव कशासाठी आले हे माहित नव्हते. त्याला जरब बसावी व जादू-टोण्याचा प्रयोग बाबासाहेबांवर करून त्यांना घाबरवू नये आणि त्रास देऊ नये म्हणून पू. बापुराव धावून आले होते.

पू. बापुराव म्हणाले "गणू, पायली घेऊन चल पुढे. आपण ज्वारीची मोजणी करू. आपण नारळ हळद कुंकूने दैत्याची पूजा करू व पुढे जाऊ."

सर्व मंडळी दैत्याची नारळ, हळद कुंकूने पूजा करून मोजणी करू लागले. गणूने पायलीने मोजणी केली. बत्तीस खंडी धान्य भरले. तरी अजून मोजायचे धान्य शिल्लक होते.

पू. बापुराव म्हणाले "गणू, बत्तीस खंडी ज्वारी भरली आहे. म्हणशील तर त्यांत अजून दोन चार खंड्या मी वाढवून देतो. तू दैत्याचा धाक बाबाला दाखवितो हे बरे नाही."

गणू चपापला आणि म्हणाला "नाही जी, मले सांगायचे की दैत्याला कोंबडा आवडतो. त्याले खुष ठेवले की सार सुगीन चालेल."

बापुराव म्हणाले "हे पहा गणू, आम्ही ब्राह्मण आहोत. देव असो की दैत्य आम्ही त्याची नारळ देऊनच पूजा करतो. त्याने दैत्य व देव प्रसन्न होतो. कोंबडे आम्हाला चालत नाही. तू आताच पाहिले की तू सांगितले त्यापेक्षा जास्त धान्य नारळ दिल्याने पण निघते. यापुढे तुझी करणी ब्राह्मणावर आणि तुझ्या मालकावर चालवू नको. नाही तर तुझी धडगत नाही. हे समज. आम्हाले काय बी होणार नाही. तू मरशील."

बापुरावांनी गणूला समजाविले आणि तंबी दिली. ही हकीकत गावात समजली आणि पू. राधामायबाईंच्या भावांना समजली. आप्पासाहेबांना हा चमत्कार वाटला. पू. बापुराव शेतीवरून निघून गेले. जेव्हा ही बातमी पू. राधामायबाईंना सांगितली तेव्हा कळले की त्यावेळी पू. बापुराव चांद्यालाच होते.

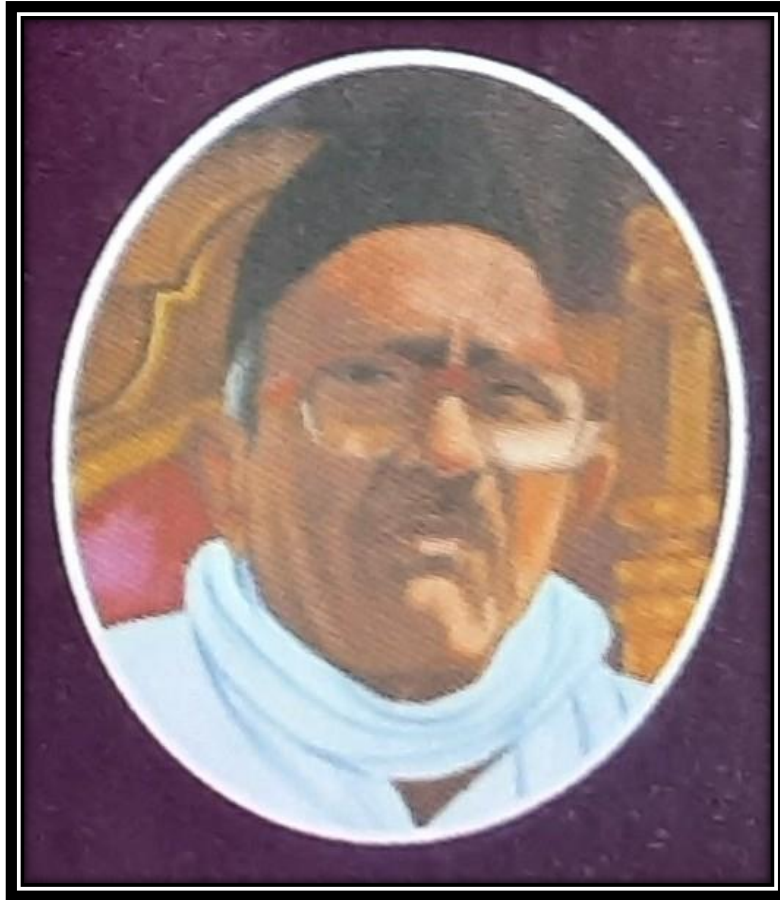
॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

बाबासाहेबांची पुढे पू. बापुरावांशी भेट झाली तेव्हा त्यांनी चमत्काराबद्दल विचारले. पू. बापुराव म्हणाले "पू. बाबासाहेब महाराजांकडे लक्ष द्यावे, चमत्काराकडे देऊ नये." बाबासाहेब म्हणाले " बापुराव तुम्ही संत आहात. पू. बाबासाहेब महाराजांपर्यंत आम्ही पोहोचू शकत नाही. तुम्ही आम्हाला मंत्रोपदेश द्या."

पू. बापुराव म्हणाले "अजून वेळ आली नाही. पू. बाबासाहेब महाराजांनी मंत्र द्यायला सुरवात कर म्हणून सांगितले की तुला सर्व प्रथम मंत्र देईन."

बाबासाहेब राजकारणे खुष झाले. त्यांना पू. राधामायबाईबद्दल कौतुक वाटले की त्यांची बहिण मैना किती भाग्यवान आहे. आज तिने कष्टाने संसार पू. बापुरावांबरोबर करून स्वतःच्या जीवनाचे सार्थक केले.

ई.स. १९५२ सालची गोष्ट आहे. एके दिवशी पू. बापुराव चंद्रपुरहून सकाळी नागपूरला बजेरियात आले. बाबासाहेब राजकारणे ह्यांनी जबलपुरची सी.डी.ए. ची नोकरी सोडली होती. त्यांना हायकोर्टात नागपूरला नोकरी मिळाली होती. नागपूरवरून शेती पाहणे पण सोईस्कर होते. भैयासाहेब आणि बाबासाहेब यांनी बजेरियात आईस फॅक्टरीमागे घर विकत घेतले होते.

बाबासाहेब उर्फ यशवंतराव राजकारणे, प्रथम शिष्य

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

पू. बापुराव सुशीलाबाईंना म्हणाले "बाबा कुठे आहे. मी मंत्र द्यायला आलो आहे."

सुशीलाबाई म्हणाल्या "ते ऑफिसला आताच गेले. या बसा. मी चहा आणते. निरोप पाठवायचा का?"

पू. बापुराव म्हणाले "निरोप पाठवू नको. तो आपच येईल."

पू. बापुराव माळ करीत आरामात बसले. इकडे ऑफिसमध्ये बाबासाहेब पोहोचल्यावर त्यांना काम करावेसे वाटेना. त्यांनी त्यांचे कोर्टाचे रजिस्ट्रार साहेब मामीलवार यांना तसे सांगितले. मामीलवार म्हणाले बरे वाटत नसेल बाबा तुला तर घरी जा. बाबासाहेब सायकलने घरी परतले. घरी आल्यावर पू. बापुरावांचे दर्शन झाले. त्यांनी पू. बापुरावांना नमस्कार केला, चौकशी केली.

पू. बापुराव म्हणाले "बाबा, मी तुला सांगितले होते ना की पहिले मंत्र तुला देईन. म्हणून आलो. चल तुम्ही दोघे हात-पाय धुवून या."

बाबासाहेब राजकारणे सुशीलाबाईंसह पूजेचे साहित्य घेऊन आले. पू. बापुरावांचे पदप्रक्षालन करून उभयतांनी पूजा केली. पू. बापुरावांनी उभयतांना मंत्र दिला.

बाबासाहेब व सुशीलाबाई राजकारणे ह्यांना प्रथम शिष्य होण्याचा मान मिळाला. त्या दिवशी पू. बापुराव यांनी गुरुपदाची जबाबदारी स्वीकारली आणि मंत्रोपदेश देण्यास सुरवात केली.

चित्तरंजन सूरदास यांना म्हणाला "पू. बापुरावांनी गुरुपदाची धुरा सांभाळली. पू. बाबासाहेबांनी तर या आधीच त्यांना संतकार्य सुरु करण्याची आज्ञा केली होती. पू. बापुरावांनी या आधीच वणीला सुद्धा शिष्यांना अनुग्रहीत करता आले असते."

सूरदास म्हणाले "आपण आपल्या कुवतीप्रमाणे असा व्यावहारिक विचार करतो. पू. बापुरावांना सांसारिक जबाबदारी स्वीकारायची होती. गुरुपद मिळावे व मंत्रोपदेश त्यांनी द्यावा असा उद्देश किंवा अपेक्षा त्यांनी केली नव्हती. म्हणूनच त्यांनी पू. बाबासाहेब महाराजांना अवधी मागितला होता. आधीच बराच वेळ पू. बापुरावांनी पू. बाबासाहेब महाराजांना मागितला होता आणि या पुढे पू. बाबासाहेबांना पू. बापुरावांनी संतकार्य लवकर सुरु करावे ही अपेक्षा असल्यामुळे त्यांनी उशीरा कां होईना, बाबासाहेब व सुशीलाबाई राजकारणे यांना मंत्रोपदेश देऊन संत कार्याला सुरवात केली. कारण असे होते की पू. बापुरावांच्या ई.स. १९५२ मध्ये इतर शिष्यांच्या भेटी होणार होत्या आणि नवीन शिष्यांना पण अनुग्रहीत करणे आवश्यक होते."

सूरदास पुढे म्हणाले की गुरुपद घेणे म्हणजे साधु-संतांचे खालील गुण गुरुमध्ये असावे लागतात असे पू. नाना महाराज तराणेकर सांगत होते -

"जो शब्दज्ञाने पारंगत । ब्रह्मानंदी सदा डुल्लत ।

शिष्य प्रबोधनी समर्थ । तोचि मूर्तिमंत श्रीमंत सद्गुरु ॥"

सद्गुरु ज्ञानी असा असावा की जो निजानुभव शिष्यांना सांगू शकेल, मार्गदर्शन करेल. ब्रह्मस्वरूपाची ओळख शिष्यांना करून देऊ शकेल आणि स्वतःही ब्रह्मानंदात नेहमी तल्लीन राहील. अशा गुरुला श्रीमंत सद्गुरुची उपमा आहे. या गुणा व्यतिरिक्त श्रीमंती कोणतीच नाही.

पू. रामदास स्वामींनी सद्गुरुंची लक्षणे दासबोधात सांगितली आहेत.

मुख्य सदगुरुचे लक्षण । आधी पाहिजे विमल ज्ञान ।

निश्चयाचे समाधान । स्वरूप स्थिती ॥ ५-२-४५ ॥

येथे सारासार विचार । तेथे होय जगदोद्धार ।

नवविधा भक्तिचा आधार । बहुत जनासी ॥ ५-२-४६ ॥

याही वरी वैराग्य प्रबळ । वृत्ती उदास केवळ ।

विशेष आचारे निर्मळ । स्वधर्म विषयी ॥ ५-२-४७ ॥

पू. बापुराव हे विमल ज्ञानी, दृढ निश्चयी, समाधानी वृत्ती, स्वतः ब्रह्मानंदी राहून लोकांना मार्गदर्शन करीत होते. सदैव लोकांनी भक्तिमार्ग, अध्यात्ममार्गात राहून त्यांचे ईश्वर कृपेने उद्धार व्हावा यासाठी पू. बापुरावांची तळमळ दिसत होती. स्वतः लौकिक संसाराविषयी उदासीन वृत्ती होती. धर्मपालन, शुद्ध आचरण, भक्तिने ओथंबून भरलेले निर्मळ अंतःकरण, प्रेमाचा सागर, करुणेचा अथांग डोह हे सर्व गुण त्यांच्यात होते. गृहस्थाश्रमी असून पू. बापुरावांची वैराग्यवृत्ती अलौकिक होती. हे आता पर्यंतच्या त्यांच्या जीवन पटात आढळते. या पुढेही अशा सदगुरुगुणांचा डोंगर त्यांच्या पुढील जीवनांत आढळतो.

१९५२ साली अण्णा जुन्नारदेवला होते. तेथे पू. बापुराव सहकुटुंब उन्हाळ्यात जाऊन आले. सूनूला जुन्नारदेवला सोडले होते. बाबा मॅट्रिक परीक्षा पास झाला. त्याला नोकरीला न लावता कॉलेज शिकू द्यावे असे भैयासाहेब राजकारणे यांना वाटले, म्हणून त्यांनी बाबाला ई.स. १९४९ मध्ये नागपूरला नेले. गव्हर्नमेंट सायंस कॉलेज मध्ये इंटरसायन्सला त्याची अॅडमिशन घेतली. बाबा त्याच्या मामा बाबासाहेब राजकारणेकडे बजेरियात रहायला लागले. सुधा, मधु, सिंधू, बाळ चंद्रपुरला शाळेत होते. शेतीवरचे धान्य, पू. बापुरावांची पेंशन आणि अण्णा जे काही पैसे पाठवील त्यांत पू. राधामायबाईंना घर चालवायचे होते. काटकसर किती करावी? किराणा आणतांना कमीतकमी तेल, चहा, गूळ, साखर, मीठ मिर्ची पुरता मर्यादित होता.

पू. राधामायबाईंची मुलं सुद्धा समाधानी होती. कपडे, खाणे पिणे याबद्दल कधी मुलांनी हट्ट केला नाही. संतोषाचे भाव या सर्व कुटुंबियांच्या चेहऱ्यावर होते. घराच्या आवारात लाल कोहळे (लाल भोपळा) भरपूर लागायचे. रोज त्याचीच थोडा दाण्याचा कूट घालून भाजी आणि भाकरी हा पोटाला नैवेद्य असायचा. कधी सिंधूने विचारले की रोज कोहळ्याचीच भाजी आपण करतो, तेव्हा पू. राधामायबाई म्हणायच्या "देवानं सध्या आपल्यासाठी भरपूर कोहळे पाठविले आहेत. ते आपल्यालाच संपवायचे आहेत. तो प्रसाद आहे. म्हणूनच आपण देव, ब्राह्मण आणि नवरात्रात कोहळ्याचे बोंड, गुळशेल आणि खीर करतो." सिंधूला समाधान वाटायचे. कधी अर्धी गव्हाची कणीक व अर्धे ज्वारीचे पीठ मळून फोडणीच्या वरणांत व भाजीत डाळ फळ, वरण फळ (मुठे, मुटके किंवा दिंड म्हणता येईल) करायचे. असा संसार चालू होता.

एकदा भैयासाहेब राजकारणे पू. राधामायबाईंकडे आले. थंडीचे दिवस होते. मुलांना गरम कपडे नव्हते. त्यांनी काहीही न विचारता पू. बापुरावांच्या संसाराचे चित्र बघून सर्वांना स्वेटर, घोंगडी आणि कपडे घेतले. भैयासाहेबांचे पू. राधामायबाईंवर प्रेम होते म्हणून तिच्या संसाराकडे स्वतः लक्ष ठेवायचे.

पू. राधामायबाईची भाची म्हणजे तात्याजी राजकारणे यांची मुलगी चांद्याला नंदनपवार यांचे कडे दिली होती. ती स्वभावाने गरीब होती. पू. बापुरावांचे कुटुंब चांद्याला आल्यावर काही दिवस नंदनपवारकडील लोकांचे जाणे येणे होते. कदाचित पू. बापुरावांची धार्मिक वृत्ती व गरीब परिस्थिती या गोष्टींमुळे त्यांना पू. बापुरावांमधे फारसा रस नव्हता. पू. बापुरावांना लागणारी समाधी, उन्मनी अवस्था, अंगाला येणारे झटके आणि अंग विक्षेप वगैरे मुळे नंदनपवारांनी पू. बापुरावांशी संबंध कमी केले. एकदा दुपारी उन्हात पू. बापुराव नंदनपवार यांचेकडे भेटायला गेले होते. पू. राधामायबाईच्या भाचीने फक्त तबक समोर केले. जास्त बोलू शकली नाही. घरच्या मंडळीचा धाक होता. त्याकाळी दुपारी जेवायच्यावेळी कोणी नातेवाईक घरी आला तर जेवण करून जा असे म्हणण्याचीच नव्हे तर जेऊ घालण्याची प्रथा विदर्भात होती. पू. बापुराव त्यावेळी घरी आले आणि भाकरी पाण्यात भिजवून खाल्ली.

पू. बापुरावांकडे स्वतः गरीबीची स्थिती असतांनासुद्धा त्यांचेकडे जे अन्न शिजत असे ते ब्राह्मण, कुमारिका, अतिथीला मिळत असे. मुंजे महाराज, घरोटे, भैयाजी श्रीरामवार हे अधून-मधून जेवायला असायचे. सबनीस, राजकारणे मंडळी अधून-मधून येत होती.

एक ठकी म्हणून पू. बापुरावांची मावज बहिण तिच्या माहेरच्या नातेवाईकांकडे चांद्याला रहायची. तिला बाहेरची बाधा आहे असे म्हणायचे. नवऱ्याबरोबर राहत नव्हती. कधी पू. बापुरावांकडे आली की भाकरी खायची. ती पागलासारखी वागत होती. झाडांशी बोलायची आणि हसायची. ती नागपूरला पण जानेफळकरांच्या वाड्यात पू. बापुरावांकडे आली की बाहेरचे लोक जेवायला आहेत हे बघितले की बडबड करायची. ती पू. बापुरावांना म्हणायची "राधेला (मायबाईंना) किती त्रास होतो? तिच्याकडे पाहतोस की नाही? घरी खानावळ आहे काय?" स्नान पाणी गरम करायला चूल पेटवली की त्यात ती खिळे लाल-लाल गरम करायची आणि बाहेर काढून त्यावर गार पाणी टाकायची. त्यावेळी वाफ निघून आवाज आला की ही ठकी काही तरी बडबड करून हसायची. अशा प्रकारचे लोक पू. बापुरावांकडे त्रासातून सुटका करून घ्यायला येत होते. पू. बापुराव आणि पू. राधामायबाईंचे अंतःकरण शुद्ध, धर्माचरणी, आदरातिथ्याची आवड, इतरांच्या दुःखाची जाणीव व परोपकार, स्वाभिमानी म्हणजे लाचारी न पत्करणे अशा वागणुकीने त्यांच्या गुणांच्या श्रीमंतीत भर पडत गेली. प्रापंचिक अडचणी येतील पण सत्वगुण टिकायला हवे हा हव्यास त्यांना होता. भक्तिसागर, ज्ञानसागर आणि वैराग्यसागरांच्या मिलाफात पू. बापुराव व पू. राधामायबाईंच्या प्रापंचिक आणि पारमार्थिक नावेची शिडी भक्कम मजबूत होती. स्वतःच्या या सागर विहारांत कितीतरी लोकांना त्यांना स्वतःबरोबर घ्यायचे होते. त्यांना खरे तर दरिद्री जगता आले नाही. त्यांच्या मनाची विशालता याचे मोजमाप करता येत नाही. दरिद्री कोण तर मायेच्या प्रपंचातील उपभोग घेण्याची तृष्णा व हाव ज्याची विशाल आहे. सूरदास म्हणाले -

"वयमिह परितुष्टाः वल्कलैस्त्वं दुकूले
समइह परितोषो निर्विशेषो विशेषः ।
सतुभवति दरिद्रो यस्य तृष्णा विशाला ।
मनसचि परितुष्टो कोऽर्थवान् को दरिद्रः ॥

अनुकूल परिस्थिती नसतांना की जेव्हा वल्कले घालण्याची परिस्थिती आणि हातात शिल्लक धन ही नाही अशा परिस्थितीत जो संतुष्ट व समाधानी आहे असा पुरुष श्रीमंत आहे की ज्या पुरुषाकडे सर्व काही असून ज्याची तृष्णा अर्थ मिळविण्यासाठी संपत नाही, यापैकी कोण अर्थवान आहे आणि कोण दरिद्री आहे?"

पू. बापुराव, पू. मायबाईच्या मनात, हृदयात आणि व्यवहारात श्रीमंती होती.

सिंधूला लहानपणी छोट्या कपात चहा दिला किंवा कमी भरून दिला किंवा तिने एखाद्या खाण्याच्या वस्तू, ताट-भांडीबद्दल हट्ट केला की ती तो चहा वगैरे न घेता रुसून बसायची. पू. बापुराव अशा वेळी तिचे लाड करायचे. पू. बापुराव तिला कडेवर, मांडीवर घेऊन तिची समजूत काढायचे व गोड आवाजात तिच्यासाठी म्हणायचे -

"दूध पियो मोरे गोविंदलाला, गोपाललाला, दूध पियो मेरे मदनगोपाला, दूध पियो..."

बाळाचे (सुरेश) पोट दुखले, ताप आला तर त्याला कडेवर घेऊन घरात व अंगणात फेऱ्या मारायचे आणि पू. बाबासाहेब महाराजांचा जप किंवा स्तोत्र म्हणायचे. तसेच घरात सर्वांना हनुमान चालीसा स्तोत्र किंवा जप करायला सांगायचे. बाळाचा ताप उतरल्यावर पू. बापुराव म्हणायचे की भगवंतराव महाराजांची, बाबासाहेब महाराजांची कृपा आहे. साधी गोष्ट ते साधु-संत आणि सद्गुरुकृपेशी जोडायचे. भगवंतावर अफाट श्रद्धा, विश्वास त्यांचा व पू. राधामायबाईचा होता. ते कठिण प्रसंगी चिंतेत दिसले नाही की घाबरले नाही. त्यांनी घरातील व्यक्ति व त्यांच्या सहवासात येणाऱ्या व्यक्तिवर भक्ति आणि श्रद्धेला पोषक मार्गदर्शन आणि संस्कार दिले. मागे मधुला ताप व रक्ताची हागवण लागली तेव्हा पू. ग्रामस्थ महाराजांशी संबंध पू. बापुरावांनी सांगितला आणि नंतर मधुला तसा त्रास झाला नाही. डॉक्टर व वैद्यांना द्यायला पैसे नसायचे. पू. बापुरावांजवळ डॉक्टरांचा डॉक्टर आणि वैद्यांचा वैद्य हा सद्गुरु होता. त्यांनी वात्सल्य करून परमार्थ दाखविला. अशी ही वात्सल्यमूर्ति होती.

एकदा सिंधूला डॉ. आंदनकरकडे नेले होते. रोज नवरात्रात पू. बापुराव सोवळ्यात पूजा करीत. सकाळी इंदापवार हे ब्राह्मण असायचे आणि एक कुमारिका जेवायला असायची. त्यादिवशी इंदापवारांबरोबर कुमारिका वेळेवर आली नाही. पू. बापुराव सोवळे नेसूनच डॉ. आंदनकरांच्या दवाखान्यात आले आणि सिंधूला घरी आणून कुमारिका म्हणून इंदापवार बरोबर जेवायला बसविले. त्यावेळी कुमारिका म्हणजे देवी आणि ब्राह्मण म्हणजे भगवंत हा आपल्याकडे भोजन करीत आहे ही भावना पू. बापुराव व पू. राधामायबाई मध्ये होती. "देव भावाचा भुकेला" असतो ही शिकवण दिली. पू. बापुरावांनी त्यांच्या मुलांना अंगा खांद्यावर खेळविले तेव्हाही ते स्वतःचे मूल खेळवितांना कृष्णाला त्या मुलामध्ये बघत होते. त्यांच्या विचारांची परिणिती कृष्ण भक्तिमध्ये प्रतिबिंबित व्हायची. ती अशी -

"भिंगाचे भिंगुले, खांद्यावर आंगुले । नाचते तान्हुले यशोदेचे ।

पायी घागरिया, वाक्या खाजरिया । कानीच्या बाळ्या ढाळ देती ।

कडदोरा बिंबली, वाकनखे साजिरी । नाचतो श्रीहरी यशोदेचे ॥"

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

एकनाथ महाराज अशा व्यक्तिबद्दल म्हणतात की -

"धन्य जगी तोचि एक । हरि रंगी नाचे ।
नांदतसे अजी ह्या घरी । दैवत पंढरीचे ॥"

उन्हाळ्याच्या सुट्या आल्या की मुलांना स्वतःबरोबर स्तोत्र म्हणायला लावणे, रामनामाचा जप व बाबासाहेब महाराजांचा जप, नवनाथ ग्रंथाचे पारायण असे सांगायचे.

बाबाचे लहान झालेले कपडे मधु घालायचा. सुधाला एकच साडी, पू. राधामायबाईला एक दोन लुगडेच असायचे. पू. राधामायबाई दाण शिवलेले लुगडे कामे करतांना घरांत घालायची व नंतर थोडे बरे लुगडे नेसायची. दाण म्हणजे लुगड्याचा फाटका भाग काढून दोन भाग शिवलेले लुगडे. यामुळे लुगड्याची लांबी कमी होत असे. म्हणून ते लुगडे आखूड घालावे लागे. यामुळेच पू. राधामायबाईला नेहमीचे चांगले लुगडे आखूड ठेवून घालण्याची सवय होती. एखाद्याकडे कार्यक्रमाला जायचे असले तर तेच कपडे धुवून घालायचे. कपडे इस्त्री न करता घडी करून उशी खाली ठेवायचे व ते घालायचे. असे काटकसरीचे दिवस होते. शाळेची फी कमी असली तरी ती वेळेवर देण्यासाठी पैसे नसायचे. एकदा सिंधूनी फी भरली नाही तर तिचे शाळेच्या रजिस्टर मधून नाव कमी झाले. घरी कल्पना नव्हती. शाळेत मात्र वर्गात तिला बसू देत होते. बाह्य विद्यार्थी म्हणून तिला परीक्षेला बसू दिले. सिंधू परीक्षा पास होऊन पुढच्या वर्गात बसू शकली. ख्रिश्चन हेड मास्तराणी होती. तिने सिंधुची परिस्थिती बघून मदत केली. पाठक शिक्षकांनी घरी येऊन ही गोष्ट पू. बापूरावांना सांगितली.

पू. राधामायबाईंनी मुलांना शिस्त लावली. सर्व मुल संध्याकाळी देवासमोर बसायची. शुभंकरोति बरोबर उपासनेचे आज म्हणण्यात येणारे श्लोक त्यावेळी म्हणायचे.
ब्रह्मानंदं परमसुखदं नमो सद्गुरु ज्ञानदीपा प्रकाशा पसायदान
सदाराम नामे प्रभाते मनी राम चिंतीत जावा पर्यंत.

पू. राधामायबाई "गुरुची अपराध क्षमा याचना" पू. निरंजन स्वामींनी लिहीलेली प्रार्थना म्हणून करायच्या.

अपराध क्षमा आता केला पाहिजे ।
अवध सुवध गुण वर्णिले तुझे ॥ ध्रु .॥
नकळेची टाळ वीणा वाजला कैसा । गुरु हा वाजला कैसा
अस्ताव्यस्त पडे नाद केला भलतेसा ॥ १ ॥ अपराध.....
नाही ताल ज्ञान, नाही कंठ सुस्वर । गुरु हा कंठ सुस्वर
झाला नाही बरा वाचे वर्ण उच्चार ॥ २ ॥ अपराध.....
निरंजन म्हणे तुझे वेडे वांकुडे । गुरु हे वेडे वांकुडे
गुण दोष न लावावा सेवकाकडे ॥ ३ ॥ अपराध.....

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

पू. राधामायबाई हया प्रपंचात पोळून निघाल्या होत्या. त्यांनी स्वतःच्या रापलेल्या प्रपंचाची व जीवनाची भिस्त सद्गुरुवर म्हणजे पू. बाबासाहेबांवर टाकली. त्यांची करुणामय आर्त विनवणी गुरुचरणी पोहोचावी म्हणून वरील प्रार्थना त्यांना योग्य वाटली. त्यांनी गुरुला विनवणी केली की त्यांचे (गुरुचे) गुण गाण्यासाठी जवळ ताल, सुस्वर कंठ, टाळ वीणेचे ज्ञान नसल्यामुळे आणि चांगले उच्चार नसल्यामुळे अस्ताव्यस्त नाद प्रगट होत आहे व बेताल गुणवर्णन होत आहे. जणू पू. राधामायबाईंचे जीवन असे अस्ताव्यस्त आहे म्हणून 'वेडे वांकुडे' स्तवन करण्याचा दोष त्यांना न लावता ही प्रार्थना आणि गुरुस्तुती क्षमादान करुन मान्य करावी."

अशा प्रकारे ई.स. १९५१ पर्यंतचा काळ पू. बापुराव महाराज व पू. राधामायबाईंचा गेला.

सूरदास म्हणाले या पुढे तीन वर्ष म्हणजे ई.स. १९५४ पर्यंत चांद्याला पू. बापुरावांचा मुक्काम होता. आता तेथील संतकार्य पुढे सांगतो -

चंद्रपुर मधील संतकार्य

प.पू. निकालस महाराज यांचे स्थान आजही नागपूरला आणि चांद्याला (चंद्रपुरला) आहे. सूरदास म्हणाले "निकालस महाराजांची माहिती सांगतो. प.पू. बापुराव महाराज हे चांद्याला निकालस महाराज मंदिरात रोज दर्शन घेत असत. त्यांची निकालस महाराजांवर श्रद्धा होती. एकदा नागपूरला पू. बापुराव महाराजांना शिष्याने विचारले की संताचे जीवन हे वैराग्यपूर्ण व कष्टमय असते. स्वतःच्या परमार्थाबरोबर भक्तांना पारमार्थिक मार्गदर्शन करतांना अनेक भक्त कुटुंबाला मुलाप्रमाणे वागणूक देऊन भक्तांच्या मनाला शांति व समाधान संत देऊ शकतात. हे विलक्षण आश्चर्य आहे. तसेच संत संतांना ओळखू शकतात व ते एकमेकांच्या भेटी घेऊन लोक कल्याण करतांना सहकार्य करतात असे दिसते. या विषयावर पू. बापुराव महाराज म्हणाले की संतांचे कार्य आणि जीवन चरित्र म्हणजे अरेबियन नाईट्स सारख्या कथा आहेत. कथेची शृंखला एकानंतर एक गुंफलेली असते. संतांचे कार्य अखंड चालू असते तर संत चरित्रात पण अनेक कथा गुंफलेल्या असतात. या कथा सत्य असतात."

सूरदास म्हणाले "पू. बापुरावांच्या संतकार्याची, भक्तांना मार्गदर्शन आणि त्यांना परमार्थाची गोडी लावण्याच्या अनेक कथा मी सांगणार आहे. भक्तांच्या, शिष्यांच्या प्रापंचिक कथेतूनच परमार्थाचा बगीचा फुलतो. प्रपंच नसेल तर परमार्थ कसा होणार? ब्रह्मचारी आणि संन्यासी बनून परमार्थ साधणारे बोटांवर मोजण्याएवढे व्यक्ति सापडतील. प्रापंचिक लोकांचा परमार्थ हा अवघड असतो. त्या व्यक्तिमध्ये पू. बापुराव व पू. मायबाई सारख्यांच्या परमार्थ बागेत हया व्यक्ति स्वतः संत होऊन शिष्यांचा परमार्थ फुलवितात. पुढील कथेत पू. बापुराव महाराज व पू. मायबाई महाराजांच्या पारमार्थिक बागेत आपण विहार करू या."

पू. निकालस महाराज हे गुजरातमधील कण्व ब्राह्मण शाखेतील कुटुंबात जन्मले. त्यांचे नांव शंकर होते. शंकर मोठा झाला पण तो फारच व्रात्य आणि अवखळ असल्यामुळे त्याला त्याच्या ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

मामाकडे रहायला पाठविले. मामा जावरा संस्थानचे संस्थानिक होते. तेरा चौदा वर्षांचा शंकर मामाबरोबर शिकारीला गेला आणि शंकराने एकट्याने हिंमत दाखवून शौर्याने सिंहाची शिकार केली. राजाकडे शंकरच्या पराक्रमाची गोष्ट पोहोचली. शंकरला सेनापतिपद बहाल झाले. शंकर हे दिसायला गोरे, तेजस्वी डोळे, धारदार नाक आणि देखणे होते. जणू मदनाचा पुतळाच होता. चंपावती नावाच्या मुलीशी मामांनी शंकरचे लग्न लावले. सुरवातीचे काही दिवस सुखात गेले. मामा त्यांच्या मुलासमोर व राजपुत्रासमोर शंकरच्या देखणेपणाची, शौर्याची आणि बुद्धिमत्तेची नेहमी स्तुती करीत होते. यामुळे मामाचा मुलगा आणि राजपुत्र शंकरचा मत्सर करू लागले. एकदा या दोघांनी भरदरबारात शंकरची निर्भर्त्सना केली व शंकर त्यांचा आश्रित आहे अशी अवहेलना केली. शंकरला असा अपमान सहन झाला नाही. शंकरची पत्नी त्यावेळी माहेरी गेली होती. शंकरने चंपावतीला घडलेला प्रकार तिच्या माहेरी जाऊन सांगितला. चंपावतीने शंकरला बरेच समजावून सांगितले. मन शांत झाल्यावर त्यांना असे वाटले की संसार नश्वर आहे. शाश्वत काहीच नाही. अपमान झाला ह्या गोष्टीवरून त्यांचे मन अशांत झाले. याचे त्यांना दुःख झाले. मग शाश्वत काय आहे याचा शोध घेण्यासाठी ते एकटेच कोणाला न सांगता तीर्थाटनाला निघाले. पुन्हा मामाकडे जाणार नाही हा निश्चय केला. सोमनाथवरून शंकर पंढरपुरला आले. तिथे शंकरला आदेश झाला की एदलाबादला जा, तेथे त्याचे गुरु भेटतील आणि मार्गदर्शन करतील. शंकर तेथून परळी वैजनाथला आले. वैद्यनाथेश्वराचे दर्शन घेऊन एदलाबादला पू. विश्वपुरी महाराजांकडे आले. पू. विश्वपुरी महाराज योगीपुरुष आणि संत होते. त्यांनी शंकरला दीक्षा दिली. शंकरने शरणागती पत्करून सद्गुरुची तन्मयतेने अशी सेवा केली की पू. विश्वपुरी महाराजांचा तो लाडका झाला. शंकर शिवाय सद्गुरुचे पान हलेना. पू. विश्वपुरी महाराजांच्या आश्रमातील शिष्य शंकरचा मत्सर करू लागले. आश्रमातील वातावरण बिघडू लागले. पू. विश्वपुरी महाराजांनी शंकरला आज्ञा केली की ते त्याच्यासोबत नेहमीच राहणार आहेत. जगदंबेची कृपा सदैव राहिल. आता या आश्रमात राहून सेवा करण्याऐवजी चंद्रपुरला जाऊन जगदंबेची आराधना कर. शंकरने गुरुआज्ञा स्वीकारून रात्री एदलाबाद आश्रमातून बाहेर पडले. एदलाबादलाच एका सावकाराची सून शंकरच्या व्यक्तिमत्त्वावर व देखणेपणावर भाळली होती. रात्रीच्यावेळी एकटा शंकर बाहेर पडला हे बघून ती स्त्री शंकरच्या मागे आली. शंकरच्या लक्षात लगेच आले. त्याने त्या स्त्रीला पतिव्रतधर्माचे आचरण करण्याचा सल्ला दिला आणि त्यातच तिचे कल्याण आहे असे सांगून स्वतःची सुटका करून घेतली. शंकरची ही सत्व परीक्षा होती.

चंद्रपुरला आल्यावर शंकरचा मुक्काम महांकालीच्या मंदिरात होता. नदीवर स्नान करून हनुमान मंदिरात जाऊन ते स्वतःची साधना करायचे. शहरात जाऊन कणिकेची भिक्षा आणून तीन पानगे भाजून एक पानगा अतिथीला, एक पानगा कुत्र्याला आणि एक पानगा स्वतः खात होते. सद्गुरुंनी शंकरला जगदंबेच्यासमोर साधना करायची आज्ञा दिली. शंकर चांद्याजवळ दोन मैलावर जंगलात हिंगलाज भवानीचे मंदिर होते तेथे गेले. मंदिरासमोर विहीर होती आणि विहीरीत एक कोनाडा (भिंतीतील लहान जागा) होता त्यांत बसून त्यांनी सहा महिने कठोर तप साधना केली. या कोनाड्यातून शंकरला हिंगलाज भवानीचे दर्शन होत होते. त्यांची वैराग्यवृत्ती आणि तपसाधना बघून लोक शंकरच्या दर्शनाला येऊ लागले. शंकरला येथे जगदंबेचे दर्शन झाले. पू. विश्वपुरी महाराजांनी शंकरला संतकार्य करण्याची आज्ञा दिली. शंकरच्या निःसंग, वैराग्यपूर्ण व लहरी वृत्तीमुळे शंकरचे नाव लोकांनी निकालस महाराज ठेवले. पू. निकालस महाराजांची ख्याती चंद्रपुरच्या जवळ वरोडा, माजरी, ॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

ब्रह्मपुरी, नागपूर या सर्व ठिकाणी गेली. लोक निकालस महाराजांच्या दर्शनाला व उपदेश घेण्यासाठी येऊ लागले. पू. निकालस महाराज सुद्धा शिष्यांच्या बोलविण्यावरून गावोगावी जात होते. पू. निकालस महाराजांचे अनुभव लोकांना येऊ लागले.

पू. निकालस मंदिर, चंद्रपूर

पू. निकालस महाराजांना एका शिष्याने घोडा दिला तो त्यांचा आवडता होता. त्याच्यावर बसून पू. निकालस महाराज चांद्याला फेरफटका मारायचे. पू. निकालस महाराजांचे अनेक शिष्य चंद्रपुरला होते. अनेक भक्त दर्शनाला येत असत. त्यात हिंगणघाटचे आबाजी कावडकर यांचे वडील गोपाळभट उर्फ भाऊजी होते. काही दिवसांनी घोड्याचे निर्वाण झाले. यानंतर आबाजी कावडकरांचा जन्म झाला आणि त्यांच्या वडिलांनी आबाजीला पू. निकालस महाराजांच्या दर्शनाला नेले. त्यावेळी पू. निकालस महाराजांनी सांगितले की आबाजी हा त्यांचा घोडा होता व आता जन्म घेऊन आला आहे. याच आबाजी बरोबर पू. बापुराव महाराज हिंगणघाटला अध्यात्मिक चर्चा करायचे. तसेच आबाजीचा

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

मुलगा रामभाऊ कावडकर यांनी पू. बापुराव महाराजांना हिंगणघाट, वणी आणि चंद्रपुरला लक्ष्मी बँकेत आणि बरणी कारखान्यात नोकरीमधे मदत केली. पुढे रामभाऊ कावडकरांना पू. बापुराव महाराज हे अधिकारी व्यक्ति आणि संत आहे हे पटले. त्यांनी जेव्हा पू. निकालस महाराजांची ओवीबद्ध पोथी लिहिली ती सर्वप्रथम पू. बापुरावांना वाचून दाखविली आणि पू. बापुरावांचे आशीर्वाद घेतले. या आधी रामभाऊ कावडकरांनी पोथी लिहिण्याची इच्छा व्यक्त करून पू. बापुराव महाराजांची परवानगी आणि आशीर्वाद घेतले होते. यानंतर काही वर्षांनी पू. निकालस महाराज यांचे भक्त सोमलवार यांनी पू. निकालस महाराज यांची ओवीबद्ध पोथी लिहिली. पू. निकालस महाराजांचे चंद्रपुरमधील शिष्य पू. बापुराव महाराज खातखेडकर हे पूर्वजन्मीचे पू. निकालस महाराज आहेत असे म्हणू लागले. पू. निकालस महाराज यांनी श्रावण वद्य ९, शके १८१७ तारीख १५ ऑगस्ट १८९५ ला नागपूर मुक्कामी देह ठेवला. पू. बापुराव महाराजांचा जन्म आषाढ वद्य एकादशी शके १८१८, इंग्रजी तारीख ५ ऑगस्ट १८९६ चा आहे.

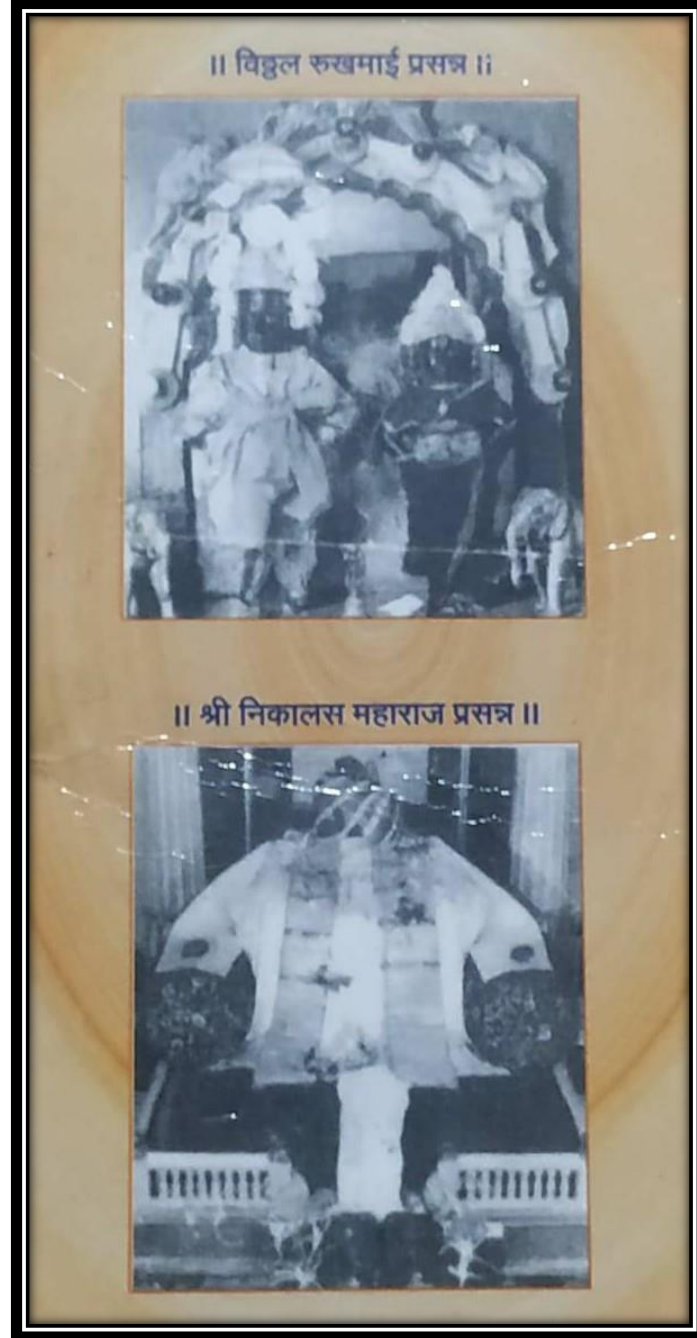
नागपूरला गोविंदराव सोमलवार, लक्ष्मणराव वाराणशीवार, सीताराम सेक्रेटरी, भिकाजीपंत बक्षी, सीतारामपंत पोटे, दुर्गे (आंधळे होते) असे अनेक कुटुंब पू. निकालस महाराजांचे शिष्य होते. ते कुटुंब पू. बापुराव महाराजांकडे श्रद्धेने दर्शनाला येत होते.

भिकाजीपंत बक्षी ह्यांचा नागपूरला महाल भागात केळीबाग रोडच्या मागे पेठकर गल्लीत वाडा होता. ते सहा सात गावचे भोसलेंच्या राज्यात मालगुजार होते. त्यांना रघुनाथपंत आणि हरिनाथपंत असे दोन मुल होती. हरिनाथपंत ९ वर्षांचे असतांना तापाने आजारी पडले. प्रकृति गंभीर झाल्यावर ते त्यावेळच्या वैद्यकीय उपचारातून वाचणे कठिण होते. भिकाजीपंत हतबल झाले. भिकाजीपंत यांच्या पत्नीने भिकार्जींना म्हटले की वरोरा जि.चंद्रपुर येथे त्यांचे चुलत भाऊ माधवराव बक्षी आहेत. त्यांचेकडे पू. निकालस महाराजांचा मुक्काम आहे. माधवराव बक्षी यांना तार करून पू. निकालस महाराज यांना नागपूरला बोलावून घ्या. तेच हरिनाथपंत उर्फ आप्पाजी यांना वाचवू शकतील. माधवराव बक्षीकडे वरोरा येथे भिकाजीपंतांनी तार पाठविली. माधवराव बक्षी यांनी पू. निकालस महाराज यांना विनंती केली की आप्पाजी बक्षी यांची नागपूरला प्रकृति गंभीर आहे आणि भिकाजीपंत बक्षी व कुटुंबीय चिंतेत आहे. भिकाजीपंतांनी आपल्याला विनंती केली आहे की ताबडतोब नागपूरला यावे आणि आप्पाजींना जीवदान द्यावे. पू. निकालस महाराज माधवराव बक्षी यांना म्हणाले "आज नहीं जायेंगे कल देखेंगे." भिकाजीपंतांची तारेची विनंती पू. निकालस बाबांनी ऐकली आणि दुसऱ्या दिवशीच ताप उतरून तब्येतीला आराम पडू लागला. पू. निकालस बाबांना माधवराव बक्षी नागपूरला घेऊन आले.

भिकाजीपंतानी व त्यांच्या पत्नीने पू. निकालस महाराजांचे चरण धुवून आणि ओवाळून नागपूरला स्वागत केले. पू. निकालसबाबा यांना प्रथमच नागपूरला भिकाजीपंतांनी आणले. पू. निकालसबाबा लहरी होते. त्यांनी तीन महिने नागपूरला भिकाजीपंतांकडे मुक्काम केला. आप्पाजी बक्षी वयाने लहान होते. पू. निकालसबाबा आप्पाजी बक्षींवर प्रेम करायचे. हळू हळू नागपूरला सोमलवार, वाराणशीवार, पोटे, दुर्गे असे अनेक लोक निकालसबाबांचे शिष्य झाले. ते निकालसबाबांच्या सेवेसाठी बक्षीकडे यायचे. आप्पाजी बक्षींची आई नेहमीच चाळीस पन्नास शिष्य लोकांचा स्वयंपाक करीत असे. पू. निकालसबाबांचे शिष्यवर्गाचे जेवण बक्षीकडे होत असे. आप्पाजींची आई पू. निकालसबाबांना

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

उठल्यावर मुलाप्रमाणे त्यांची सेवा करीत होत्या. सकाळी उठल्यावर तोंड धुवायला गरमपाणी, त्यांची स्वतः मुलाप्रमाणे आंघोळ घालून देणे, अंग पुसणे, कपडे धुवून त्यांना नीटनेटके रोज वस्त्र देणे, आवडीचे पदार्थ खाऊ घालणे, पांडुरंगाचे भजन पू. निकालसबाबांना आवडायचे ते म्हणणे अशी सेवा आप्याजी बक्षींची आई व भिकाजीपंत करीत होते. पू. निकालसबाबा हे लहान मुला सारखे आईबक्षीकडे हट्ट करीत आणि आईबक्षी पू. निकालसबाबांचे लाड करीत. आप्याजी बक्षींना पू. निकालसबाबांचे प्रेम लागले. ते नेहमीच निकालसबाबा, निकालसबाबा मुखाने म्हणू लागले.

पू. निकालस महाराज समाधी मंदिर, नागपूर

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

एकदा पू. निकालसबाबा यांना नागपूरला सीतारामपंत सेक्रेटरीनी रात्री जेवायला बोलावले. सीतारामपंत पू. निकालसबाबांना नेण्यासाठी रात्री बक्षीकडे आले. त्यांनी घरी ६०-७० मंडाळींच्या जेवणाची तयारी केली होती. पू. निकालसबाबा तेव्हा सीतारामपंतांना म्हणाले "हम कहीं नहीं जायेंगे, यहां रोटी खायेंगे." सीतारामपंतानी लगेच सोवळ्यात सर्व स्वयंपाक बक्षीकडे आणला आणि पू. निकालस महाराजांसोबत सर्वांचे जेवण झाले. असे पू. निकालस महाराज लहरी होते. त्यांनी शिष्यांना त्यांचा फोटो काढू दिला नाही. ते सर्वांना सांगायचे "मला पांडुरंगामधे पहा." यामुळे त्यांचा फोटो उपलब्ध नाही.

पू. निकालस महाराजांना बक्षीकडे अंगावर पाठीवर फोड आले. आप्याजी बक्षींच्या आईनी पू. निकालसबाबांची मुलाप्रमाणे सेवा केली. ती तळमळली आणि चंद्रपुरच्या एकवीरादेवीला नवस बोलली. "चैत्रीच्या नवरात्रांत चौदा सवाष्ण ब्राह्मणांना ओटी आणि पडोळे देईन." अंबे ! निकालस महाराजांना बरे वाटू दे. पू. निकालसबाबा यांना बरे वाटले. तेव्हापासून दरवर्षी एकवीरादेवीसमोर वरील नवसाप्रमाणे उत्सव साजरा होतो. पू. निकालसबाबा घोड्यावर बसून समोर वाजंत्री लावून थाटात मंदिरात जायचे. तेथे वांग्याची भाजी, फोडणीचे वरण (आमटी), शिरा व सर्व स्वयंपाक असा प्रसाद सर्वांसाठी प्रसाद म्हणून असायचा. आप्याजी बक्षी हयात असे पर्यंत या उत्सवाचा खर्च बक्षींकडून होत असे. पुढे गोविंदराव सोमलवार यांनी वरील जबाबदारी घेतली. आजही १०० वर्षांपेक्षा जास्त झाली, हा उत्सव साजरा होतो. बक्षी, सोमलवार, वाराणशीवार ही मंडळी उत्सवाला हजर असतात. चांद्याला पू. बापुराव महाराज या उत्सवाला हजर राहत होते.

पू. निकालस महाराजांनी गोविंदराव सोमलवार यांना शाळा काढायला सांगितली. शाळा चांगली चालेल असा आशीर्वाद दिला. आज नागपूरात सोमलवार शाळा ही अग्रगण्य शाळा म्हणून ओळखतात आणि आपल्या मुलांना सोमलवार शाळेत प्रवेश मिळावा अशी प्रत्येक पालकाची इच्छा असते. पू. निकालस महाराजांचा आशीर्वाद या शाळेसाठी आहे.

वाराणशीवार यांनी इतवारी नागपूर येथे त्यांच्या राहत्या घरासमोरची खोली पू. निकालस महाराजांना रहायला दिली. बक्षीकडे तीन महिने राहून पू. निकालस महाराजांनी त्यांचा मुक्काम वाराणशीवार यांचे कडे हलविला. भिकाजीपंत बक्षी यांच्या पत्नी व आप्याजी बक्षींची आई अयोध्येला शरयूत स्नान करतांना वाहून गेली व तिचे जीवन रामलीन झाले. पू. निकालस महाराज एकदा काटोलला गेले. बरोबर लहान आप्याजी बक्षीला नेले. तेथे पू. निकालसबाबांनी स्वतः दोघांचा स्वयंपाक केला आणि आप्याजी बक्षींना स्वतःच्या हाताने जेवू घातले. ही बातमी लोकांना कळल्यावर आप्याजी बक्षी यांना लोक भाग्यवान म्हणू लागले. पू. निकालस महाराजांच्या शिष्य वर्गात आप्याजींना कुणी मामा म्हणत तर कुणी आजोबा म्हणत. शेतीवाडी आप्याजींकडे २५० एकर सोनेगाव व फेद्री या गावी होती. महालात वाडा होता आणि ते मोठे झाल्यावर हायकोर्टात प्रॅक्टिस करायला महालातून पायी जात होते. बरोबर लहान पांडुरंगाचा फोटो खिशात ठेवीत असत. त्याकाळी नागपूरला फक्त टांगे होते.

त्याचापण उपयोग न करता पाच सहा मैल पायी जात व परत येत होते. मुखात पांडुरंग हरी, गोविंद गोविंद असा चालता फिरता आण्याजी जप करायचे व ते सर्वांना ऐकू यायचे. आण्याजी बक्षींना अन्नदान करायची आवड होती. घरी त्यांनी पांडुरंगाचा एक रंगीत फोटो काढून घेतला होता. तो आजही आण्याजी बक्षींचा नातू प्रभाकर बक्षी कडे आहे. पू. निकालस महाराजांनी भिकाजीपंतांना त्यांचे त्यावेळचे पायातील चामडाचे वाहन पादुका म्हणून दिले. दरवर्षी या पादुकेला बदामाचे तेल लावून लाल अलवानाचे नवीन कापड चढवितात. या पादुका श्री प्रभाकर बक्षीकडे त्रिमूर्तीनगर नागपूरला आहेत. स्वतःच्या वाड्यात आण्याजी बक्षी रोज देवाच्या पूजेबरोबर एका भिंतीत कोनाड्यात पू. निकालस महाराजांच्या पादुका होत्या त्याची व पांडुरंगाच्या फोटोची पूजा करीत होते. रात्री पाच पांडुरंगाचे पद आण्याजी म्हणत होते.

पू. निकालस महाराजांचे अनुभव व चमत्कार अनेक आहेत ते श्री रामभाऊ कावडकर आणि श्री सोमलवार यांनी लिहीलेल्या पोथीत दिले आहेत. पू. निकालस महाराजांनी नागपूरला देह ठेवण्या अगोदर शिष्यांना सांगितले की ते गृहस्थाश्रमी असल्यामुळे त्यांच्या देहाला अग्निसंस्कार करावे. त्याप्रमाणे नागपूरच्या गंगाबाई घाटावर पू. निकालस महाराजांच्या देहाला अग्निसंस्कार करण्यात आले. वाराणशीवार यांची खोली आज नाम समाधी असून तेथे त्यांचे वस्त्र टोपी आहे आणि पांडुरंगाचा फोटो आहे. याच प्रमाणे चंद्रपुरला समाधी वाडीत निकालस मंदिरात नाम समाधी आणि पांडुरंगाचा फोटो आहे. कावडकर, सोमलवार, वाराणशीवार आणि शिष्यांनी हे समाधी मंदिर बांधले असून तेथे पण धार्मिक कार्यक्रम व उत्सव आजही चालू आहेत.

पू. बापुराव महाराजांच्या दर्शनाला पू. निकालस महाराजांचे हयात असलेले शिष्य कुटुंबासह येत होते. सोमलवार, बक्षी, वाराणशीवार हे कुटुंब आज सुद्धा पू. बापुराव महाराज यांच्या नागपूर येथील रेशिमबागच्या घरी श्रद्धेने येतात व दर्शन आणि सेवेचा लाभ घेतात.

सूरदास म्हणाले की पू. बापुराव महाराजांचा व पू. निकालस महाराजांचा संबंध सांगितला. याच कथेतून पुढची कथा सांगतो -

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

शिष्यांना उपदेश

प.पू. बापुराव महाराज व प.पू. मायबाई
(सर्वप्रथम काढलेला मूळ फोटो)

॥ श्रीराम जय राम जय जय राम॥श्रीराम जय राम जय जय राम॥ श्रीराम जय राम जय जय राम ॥

सूरदास म्हणाले "पू. बापुराव महाराजांचे दुसरे शिष्य डॉ. अण्णासाहेब उर्फ अच्युत केशव भालेकर यांची कथा आहे. डॉ. भालेकर यांची भेट झाल्यानंतर पू. बापुराव महाराज खातखेडकर यांचे सामर्थ्य लोकांना कळले. तेव्हापासून लोक पू. बापुराव महाराजांना अधिकारी संत म्हणून चंद्रपुर आणि नागपूरला ओळखू लागले.

नागपूरचे पू. निकालस महाराजांचे लाडके श्री आण्याजी उर्फ हरिनाथपंत भिकाजीपंत बक्षी यांची पत्नी वारल्यामुळे त्यांची तीन लग्ने झालीत. पहिली पत्नी घोंगेंची मुलगी वारली म्हणून मंगरूळ दस्तगीरचे गणेश पांडे यांच्या मोठ्या मुलीशी आण्याजी बक्षींचे लग्न झाले. तिच्यापासून आण्याजी बक्षी यांना ई.स. १९०८ साली व्यंकटेश उर्फ बाबुराव आणि १९१० साली आक्का उर्फ द्वारका ही अपत्ये झाली. ही दुसरी पत्नी गेल्यावर आण्याजी बक्षींना घर सांभाळण्याचा प्रश्न आला म्हणून गरीबांकडची उमरेडच्या नारायणराव वैद्यांची मुलगी रमा उर्फ नानी हिच्याशी लग्न झाले. तिच्यापासून आण्याजी बक्षी यांना अंबूताई हे अपत्य ई.स. १९२३ साली झाले. ई.स. १९३० साली रमाबाई पण वारल्या. गणेश पांडे यांना दादाजी उर्फ खुशालराव गणेश पांडे, डॉ. बळवंत उर्फ बाबुराव गणेश पांडे, मोठी मुलगी म्हणजे आण्याजी बक्षींची द्वितीय पत्नी व लहान मुलगी गयाबाई अशी अपत्ये होती. रमाबाई बक्षी लहान असून हुशार व व्यवहार निपुण होत्या. गरीब आप्तस्वकीयांना वेळोवेळी रमाबाई मदत करायच्या. स्वतःच्या आईला व भाऊ गोविंदराव वैद्यांना आण्याजी बक्षींनी संमती दिल्यामुळे बक्षीकडे जवळ ठेवले. रमाबाईने दादाजी पांडे, बाबुराव पांडे यांना सख्या भावाचे नाते देऊन बक्षीचे घर रहायला दिले. दादाजी पांडे यांनी नागपूर म्युनिसिपाल्टी मध्ये नोकरी लागल्यावर बक्षीच्या घरासमोरील घर विकत घेतले. बाबुराव बक्षी, आक्का उर्फ द्वारका आणि अंबूताईचे एकमेकांवर अलोट प्रेम होते. तसेच या बहिण भावाचे दादाजी पांडे व त्यांच्या पत्नी इंदिराबाई पांडे, डॉ. बाबुराव पांडे व त्यांच्या पत्नी प्रभावती उर्फ जीजी पांडे यांचेशी सख्या मामा-मामीचे प्रेम होते. अंबूताईची आई नानी उर्फ रमाबाई अंबूताई सात वर्षांची असतांना वारल्यामुळे सर्व पांडे कुटुंबाची आणि बक्षी कुटुंबाची अंबूताई लाडकी होती. अंबूताई ही पांडेकडेच दादाजी व बाबुराव मामा पांडे ह्यांच्या अंगाखांद्यावर रहायची, जेवायची, खेळायची आणि त्यांच्याकडेच झोपायची. डॉ. बाबुराव पांडे हे संघनिष्ठ आणि सरसंघचालक पू. गोळवलकर गुरुजी यांचे विश्वासाचे सहकारी होते. नागपूरला पू. गोळवलकर गुरुजी यांच्या तब्येतीकडे डॉ. बाबुराव पांडे आणि डॉ. आबाजी थत्ते नेहमी लक्ष ठेवीत असत व तपासणी करीत असत. डॉ. बाबुराव पांडे यांची पत्नी जीजी ही रायपुरचे बापूजी उर्फ सदाशिवराव केशवराव भालेकर यांची मुलगी होती आणि ती अंबूताई बक्षीची मामी होती. त्यापण अंबूताईवर प्रेम करीत होत्या.

बाबुराव उर्फ व्यंकटेश बक्षी हा आण्याजी बक्षींचा एकुलता एक मुलगा होता. त्यांनी वकीलीचा व्यवसाय केला. बाबुराव बक्षी यांची बहिण द्वारका हिचे छिंदवाड्याचे प्रसिद्ध शास्त्री काकाजी उर्फ प्रभाकर रोडी (रोडे) ह्यांचे द्वितीय चिरंजीव डॉ. आण्याजी उर्फ केशव प्रभाकर रोडे ह्यांच्याशी विवाह झाला. डॉ. के.प्र.रोडे हे बनारस हिंदू विद्यापीठातून भूगर्भ शास्त्रात एम.एस.सी. झाले आणि झ्युरिच (स्विट्झर्लंड) मधून पी.एच.डी. केली. त्यांनी गुंटूर व दालमियानगर (बिहार) मध्ये काही वर्षे नोकरी केल्यावर उदयपुर (राजस्थान) येथे भूगर्भ शास्त्र विभागाचे प्रमुख म्हणून २० वर्षे नोकरी केली आणि नागपूरला स्थायिक झाले.

अंबूताई बक्षी १९ वर्षाच्या झाल्या. जीजी पांडे यांचे वडील बापूजी भालेकर यांनी त्यांचे जावई डॉ. बाबुराव पांडे यांना पत्र लिहून बापूजी भालेकरांचे लहान भाऊ डॉ. अण्णा उर्फ अच्युत भालेकर यांच्यासाठी श्रीमंत मालगुजार आप्याजी बक्षी ह्यांची मुलगी अंबूताईला मागणी घातली. बापूजी भालेकरचे आप्याजी बक्षींना पण पत्र आले. अंबूताईचे भाऊ बाबुराव बक्षी व पांडेकडील सर्वांना डॉ. अण्णासाहेब भालेकर चे स्थळ पसंत होते. डॉ. अण्णासाहेब भालेकर यांनी बनारस हिंदू विद्यापीठातून गरीबीच्या काळात अडी-अडचणीतून सहा वर्षांची आयुर्वेदाचार्य इन मॉडर्न मेडीसीन अँड सर्जरी (ए.एम.एस.) ही पदवी संपादन केली होती. ई.स. १९४३ साली अंबूताई बक्षीचे डॉ. अण्णासाहेब भालेकर यांचेशी लग्न झाले. डॉ. अण्णासाहेबांनी अंबूताईचे नाव शरयू ठेवले. डॉ. अण्णासाहेबांनी काही महिने रायपुरला रु. १५०/- पगारावर फुड इंस्पेक्टरची नोकरी केली. डॉक्टर असून फुड इंस्पेक्टरची नोकरी करणे हे अण्णासाहेब भालेकरांना पसंत पडले नाही. सिवनी जनपद सभा (म.प्र.) मध्ये १९४४ साली कान्हीवाड्याला दवाखाना काढायचा होता. त्यांनी तेथील नोकरी रु. ४०/- महिना पगारावर सुरू केली. रायपुर सोडले.

कान्हीवाड्याला डॉ. अण्णासाहेब भालेकर आणि अंबूताईचा संसार सुखात चालला होता. १५ जानेवारी १९४६ ला अनिल, २० मे १९४७ ला सुधीर आणि २० ऑक्टोबर १९४९ ला दिलीप ही अपत्ये अण्णासाहेबांना झाली. अंबूताईची बहिण आक्का रोडे हिने अनिल व सुधीरच्यावेळी अंबूताईचे बाळंतपण दालमियानगरला केले. दिलीपचा जन्म कान्हीवाड्याला झाला. डॉ. अण्णासाहेब भालेकर सहकुटुंब १९५२ साली उदयपुरला डॉ. आप्याजी रोडेकडे उन्हाळ्यात गेले. डॉ. अण्णासाहेब कान्हीवाड्याला आधी परतले आणि अंबूताई बहिणीकडे एक महिना राहून कान्हीवाड्याला परतल्या.

जनपद सभा सिवनीच्या बांधकाम विभागात श्री बाबासाहेब केतकर हे एकमेव ओव्हरसियर मराठी माणूस डॉ. भालेकरांचे मित्र होते. केतकर व भालेकरांचे जाणे येणे व घरोबा होता. बाबासाहेब केतकरची पत्नी व आई माई केतकर यांचेही प्रेम संबंध वाढले. बाबासाहेब केतकर सिवनीला राहत. त्यांचे बंधू मोरेश्वर केतकर यांच्याशीपण डॉ. भालेकरांचे प्रेम वाढले. मोरेश्वर केतकर यांनी राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाला वाहून आदिवासी भागात कार्य केले आणि १०१ हनुमानजीच्या देवळाची स्थापना केली. बाबासाहेबांच्या पत्नी अचानक अपत्य न होता वारल्या. बाबासाहेबांच्या जवळ माईच रहायच्या. कान्हीवाड्यात व परिसरात एकमेव दवाखाना व वैद्यकीय उपचार असल्यामुळे डॉ. भालेकरांचे कान्हीवाडा परिसरात मानमरातब व वजन होते. वरिष्ठ सुद्धा खुष होते. छिंदवाडा हे जिल्ह्याचे स्थान व सिवनी तहसील (तालुका) स्थान होते. सिवनीला सिव्हिल सर्जन आणि सरकारी हॉस्पिटल होते. पुढे १९५७ ला सिवनी जिल्हा झाला. १९५६ पर्यंत नागपूरसह सेंट्रल प्रॉव्हिन्समध्ये (महाकौशल) मध्यप्रदेश होते. यानंतर नागपूर महाराष्ट्रात गेले आणि मध्यप्रदेश राज्य वेगळे झाले. डॉ. अण्णासाहेबांनी मध्यप्रदेश कान्हीवाड्यालाच राहणे पसंत केले.

अंबूताई भालेकर मुलांना घेऊन उदयपुरहून कान्हीवाड्याला आल्या. अनिल दुसऱ्या वर्गात, सुधीर पहिल्या वर्गात क्वार्टरला लागून असलेल्या प्राथमिक शाळेत शिकत होते. डॉ. अण्णासाहेब भालेकर यांनी अंबूताईस सांगितले "मी उदयपुरहून आल्यापासून छातीत फारच दुखते, जणू सुरीने छातीवर कुणी मारत आहे असे दुःख होते."

अंबूताईने डॉ. भालेकरांनी सांगितलेली तेले छातीला रोज लावून ती शेकायला सुरवात केली. काही दिवस वाट बघितली.

अंबूताई म्हणाल्या "अहो, तुम्हाला इतका त्रास आहे तर आपण सिवनीला डॉक्टरला दाखवून येऊ किंवा नागपूरला जाऊन येऊ."

डॉ. भालेकर म्हणाले "घरीच तेल पाणी लावू."

डॉ. साहेबांचा स्वभाव कडक होता. त्यांच्या समोर फार बोलले ते चालत नसे. समोरचा व्यक्ति असो की नातेवाईक, त्यांच्याशी बोलतांना घाबरायचे. म्हणता म्हणता पुन्हा महिना गेला. भाद्रपद सुरु झाला.

डॉ. साहेब छातीच्या दुःखामुळे गडबडा लोळू लागले. आई, आई ग, बाबा रे, अशा आरोळ्या जोराने देत. अंबूताईनी दोन दिवस डॉ. भालेकरांचे बेहाल बघितले. रात्र-दिवस दुःख व बैचेनी वाढली. अंबूताईनी बाबासाहेब केतकरांना सिवनीला निरोप पाठविला की एखाद्या डॉक्टरला तातडीने घेऊन या डॉ. भालेकरांची तब्येत चांगली नाही. डॉ. गंधेच्या कारने त्यांना घेऊन बाबासाहेब केतकर कान्हीवाड्याला आले. डॉ. गंधेंनी डॉ. भालेकरांना तपासले. त्यांना काही छातीत रोग झाला आहे असे वाटेना. म्हणून त्यांनी सिवनीच्या सिव्हिल हॉस्पिटलमध्ये सिव्हिल सर्जन कुंदनलाल यांचेकडे डॉ. भालेकरांना दाखवायला नेले. डॉ. भालेकरांना हे मान्य नव्हते. घरातून निघतांना अंबूताईला डॉ. भालेकर म्हणाले "गणेश चतुर्थीच्या दिवशी मला घरातून बाहेर काढते, याचे परिणाम तुला भोगावे लागेल."

अंबूताईला तर काहीच उमजत नव्हते. तिने डॉ. भालेकरांना समजावून सांगितले "डॉक्टरला दाखविल्याशिवाय व औषध पाणी घेतल्या शिवाय तुम्हाला कसे बरे वाटेल."

बाबासाहेब केतकर अंबूताईना म्हणाले "वहिनी, मुलांना घेऊन तुम्ही सिवनीला उद्या या."

सिवनीला डॉ. कुंदनलालने डॉ. भालेकरांना दोन दिवस दवाखान्यात ठेवून चाचण्या केल्या. एक्सरे काढून बघितला. डॉ. कुंदनलाल म्हणाले "डॉ. भालेकर को मेरी समझ में कोई रोग नहीं है. शायद कुछ दिन में आराम हो जाएगा. कोई बड़ी बीमारी तो नहीं है. इसलिए चिंता मत करिए."

बाबासाहेब केतकर व अंबूताईनी ठरविले की अंबूताईचे मामा डॉ. बाबुराव पांडे यांना नागपूरला कळवावे. बाबासाहेब केतकरांनी डॉ. पांडे यांना महालातील संघ कार्यालयाला फोन करून डॉ. अण्णासाहेब भालेकरांच्या तब्येती विषयी सांगितले. डॉ. बाबुराव पांडे, त्यांच्या पत्नी जीजी पांडे व आक्का उर्फ द्वारका रोडे डॉ. बाबुराव पांडेच्या कारने रात्री ११ वाजता सिवनीला आले आणि डॉ. अण्णासाहेब भालेकरांना नागपूरला कारने नेले. डॉ. पांडे यांनी आक्का व अंबूताईना सांगितले की उद्या दवाखान्याचे बिल भरून दुसऱ्यादिवशी नागपूरला या.

दुसऱ्यादिवशी बाबासाहेब केतकर, आक्का रोडे व अंबूताई भालेकर हे नागपूरला आले. डॉ. अण्णासाहेबांना आप्याजी बक्षींच्या घरासमोर दादाजी पांडे कडे ठेवले होते. बक्षी व पांडे यांचे शंभरच्यावर नातेवाईक अण्णासाहेबांच्या भेटीसाठी दादाजी पांडेकडे येऊ लागले. डॉ. बाबुराव पांडे यांनी सर्व मोठ्या डॉक्टरांकडे डॉ. अण्णासाहेबांना दाखविले. परंतु रोगाचे निदान झाले नाही. सिवनीला त्यावेळचे संन्यासी व सध्याचे द्विपीठाधीश्वर शंकराचार्य प.पू. स्वामी स्वरूपानंदजींना पण डॉ. भालेकर यांच्या तब्येती विषयी विचारले. प.पू. स्वामी स्वरूपानंदजी हे बाबासाहेब केतकरांचे गुरु होते. ते म्हणाले देवाला प्रार्थना करा. भाद्रपदातील पितृमोक्ष अमावस्या झाली आणि डॉ. भालेकरांना नवा त्रास सुरु झाला. त्यांना जागेपणी डोळ्यासमोर दोन बायका हातात धगधगत्या निखाऱ्याची ताटे घेऊन अंगावर निखारे फेकण्यासाठी पुढे येतात, पण त्या देवी आणि डॉ. भालेकरांमध्ये एक रेघ असते. त्यामुळे

त्या देवी डॉ. भालेकरांपर्यंत पोहोचू शकत नाही. त्या देवींना डॉ. भालेकर म्हणत "तुम्हें क्या चाहिए?" त्या देवी म्हणत "तुम्हारा कलेजा चाहिए." डॉ. भालेकर म्हणत "लकीर के इस पार आओ और लेके जाओ." त्या देवी म्हणायच्या "तुम्हारे पीछे भुजंग है, उसका डर लगता है." तेव्हा डॉ. भालेकर म्हणत "हिम्मत है तो आओ, डरती हो क्या?" असे संवाद चालू असतांना डॉ. भालेकरांचे डोळे लाल व्हायचे. ते "आग आग होती है" असे ओरडायचे. देवी अंगार (आग) अंगावर फेकत होत्या. पुढे असे झाले की हा त्रास संध्याकाळी बरोबर सहा ते सात वाजेपर्यंतच होत असे. यावेळी डॉ. भालेकर घरात आणि बाहेर पळायचे, गरगर फिरायचे. त्यांना आवरणे कठिण होते. देवी फक्त डॉ. भालेकरांनाच दिसत होत्या. लोकांना डॉ. भालेकरांचा एकतर्फी संवाद ऐकू येत असे. ते काही स्तोत्र म्हणायचे व बडबड करायचे. बाबुराव बक्षी ते संवाद लिहून घेत. संदर्भ मात्र समजत नव्हते. ते कधी संस्कृत, तामिळ, तेलगु, हिंदी, मराठी व इंग्रजी भाषेत सुद्धा बडबड करीत होते. डॉ. भालेकर सायं सात नंतर नार्मलवर येत. तेव्हा त्यांचे शरीर थकून गळून निपचित पडून राहत. त्यानंतर बरेचदा डॉ. बाबुराव पांडे त्यांच्या कारने डॉ. भालेकरांना फिरायला नेत होते. अंबूताई त्यांच्या हातापायाला तेल लावून देत. इतर वेळी अंबूताई डॉ. भालेकरासमोर आल्यातर ते म्हणायचे "लाल झंडी हट जा."

डॉ. बाबुराव पांडे संध्याकाळी ८-१० स्वयंसेवकांना डॉ. भालेकरांना आवरण्यासाठी घरी बोलावीत होते. त्यांत वसंतराव घाटे होते. आप्पाजी बक्षी, बाबुराव बक्षी, दादाजी व अण्णा पांडे, गोविंदराव वैद्य, दत्त, विठ्ठल, जनार्दन भालेकर, तात्याजी भालेकर हे नातेवाईक हजर असायचे. इंदिराबाई पांडे लोकांसाठी सायं ५.३० वाजता सतरंजी टाकायच्या. डॉ. भालेकरांना पकडून पलंगावर दाबून ठेवावे लागे. ते त्यांना शक्तिने सर्व ८-१० लोकांना ढकलून देत. त्यांना आवरणे कठिण जात होते. पूर्वतयारी म्हणून संध्याकाळी ५.४५ वाजता त्यांना धोतराने पलंगाला हातपाय बांधून ठेवावे लागे आणि त्यावेळी छातीवर एक दोन लोक दाब देत असत. तरी सुद्धा डॉ. भालेकर उडत होते. त्यांना खूप जोर येत असे. दोन निवारीचे पलंग आणि एक खाट त्यांनी तोडली. आनंदराव सोनार हे तरुण मालीश व्यायाम करणारे होते. ते डॉ. भालेकरांची मालीश करायला पांडेकडे आले. डॉ. भालेकरांनी त्यांची मान इतक्या जोरात पकडली की ते स्वतःला सोडवून पळाले. नंतर ते मालीश करण्यासाठी पुढे आले नाही.

डॉ. भालेकरांचे ज्येष्ठ बंधू तात्याजी उर्फ कृष्णराव केशवराव भालेकर हे कलेक्टर ऑफिसमध्ये सुपरिंटेंडेंट होते. ते तुळशीबाग रोडवर गुजरांच्या वाड्यात राहत होते. ते आणि त्यांची मुलं दत्त, विठ्ठल, जनार्दन, रमेश, कुसुम आणि कुंदा दादाजी पांडेकडे पेठकर गल्लीत डॉ. अण्णासाहेब भालेकराची तब्येत बघायला येत होते. अंबूताईचा दिलीप दोन वर्षांचा लहान असल्यामुळे त्याला तात्याजींची मुलगी कुसुम रोज तात्याजींकडे सांभाळायला नेत असे. ६ वर्षांचा अनिल व ४॥ वर्षांचा सुधीर अंबूताई बरोबर पांडेकडे होते. सर्व अंबूताईच्या नातेवाईकांना घोर चिंता होती की अंबूताईचा संसार कसा सुरळीत होणार?

अनेकांच्या सल्ल्याप्रमाणे मांत्रिक-तांत्रिक, देव-अभिषेक, डॉक्टर-वैद्य झाले. पण कोणालाच यश येईना. एकदा एक मांत्रिक आला व त्याने पायातील वाहनाचे पाणी डॉ. भालेकरांना त्यांच्या नकळत त्यांना प्यायला दिले. डॉ. भालेकरांनी त्या मांत्रिकाच्या मुखात थापड मारली व म्हणाले "जूते का पानी पिलाता है क्या?" मांत्रिक पळून गेला. दत्ताचे उपासक यांच्याकडून तीर्थ अंगारापण झाला.

बद्रीकेदारचे शंकराचार्य नागपूरला आले होते. त्यांना पण डॉ. भालेकरांना दाखविले. त्यांनी सांगितले "इनकी बीमारी हमारे समझ के बाहर है. भगवान का नाम लो."

गोविंदराव वैद्यांनी कान्हीवाड्यावरून भालेकरांच्या शाकंभरी देवी आणून दादाजी पांडेकडे अश्विनचे नवरात्र केले. दादाजी, बाबुराव, इंदिराबाई, जीजी पांडे यांनी अंबूताईची व अण्णासाहेब भालेकरांची खूप सेवा केली.

वरील त्रास सुरु होण्या अगोदर डॉ. भालेकरांना एक स्वप्न पडले. डॉ. भालेकर उज्जैनला महांकालेश्वराच्या दर्शनाला गेले. तेथे पिंडीवर नाग फणा काढून वेढोळे घालून बसला होता. त्याने मानवी आवाजात डॉ. भालेकरांना सांगितले की त्यांच्यावर फार मोठी आपत्ती येणार आहे. तो नाग म्हणाला "घाबरू नको, मी तुझे रक्षण करीन." डॉ. भालेकर दर्शन घेऊन बाहेर आले. तेथे विहीरीच्या काठावर एक शुभ्रवेशधारी पुरभैया इसम डॉ. भालेकरांना भेटला. तो म्हणाला "पातालेश्वर का दर्शन लो." त्याने पातालेश्वरचा मार्ग दाखविला. तेथे पण तसाच जाडजूड नागाचे दर्शन झाले. त्या नागाने पण सांगितले की तो डॉ. भालेकरांचे रक्षण करील. बाहेर आल्यावर त्या इसमाने विचारले "हो गया दर्शन" डॉ. भालेकर हो म्हणाले. त्याने सांगितले "आपको संकटसे एक असामी निकालेगा. घबराओ मत." नंतर स्वप्न भंगले.

यामुळे डॉ. भालेकर सर्वांना म्हणायचे एक व्यक्ति त्यांना संकटातून वाचवणार आहे. तेव्हा दादाजी व बाबुराव पांडे म्हणाले की अशी व्यक्ति जर भेटेल तर तो आम्ही देव म्हणूनच समजू. बाबासाहेब केतकर व मोरेश्वर केतकर यांनी सुटी काढून नागपूरला डॉ. भालेकरांसाठी मुक्काम केला. केतकरांचे मावस भाऊ आप्पासाहेब उर्फ गजानन सदाशिव पाटणकर व केशवराव सदाशिव पाटणकर चिटणीस पार्क जवळ राहत होते. तेथे मोरेश्वर केतकर यांनी डॉ. भालेकर यांच्या तब्येती साठी गुरुचरित्र सप्ताह केला. केतकर बंधूमुळे आप्पासाहेब व केशवराव पाटणकर बंधूंची डॉ. भालेकरांशी ओळख झाली. त्यांची आपुलकी निर्माण झाली. पाटणकर कुटुंबाला डॉ. भालेकरांच्या संकटामुळे दुःख झाले. पाटणकर मंडळी डॉ. भालेकरांची तब्येत बघायला पांडेकडे येत. केतकर भालेकरांमुळे पाटणकर कुटुंबियांचे पुढे पू. बापुराव महाराजांशी गुरु शिष्याचा संबंध आला.

ई.स. १९५२ साली ऑक्टोबर महिना संपत आला. डॉ. भालेकरांची रजा फक्त चार दिवस शिल्लक होती. त्यांना कान्हीवाड्याला नोकरीवर परत जाणे आवश्यक होते. तात्याजी भालेकर आणि पांडे यांनी ठरविले की शेवटचा उपाय म्हणून शेगावला गजानन महाराजांचे दर्शन घ्यावे. तात्याजी भालेकर म्हणाले की चंद्रपुरच्या महांकालीला कुलदैवत मानतात तर तिच्या दर्शनाला चंद्रपुरला पण जाऊन यावे. म्हणून चार दिवसाचा रजेचा अर्ज घेऊन डेप्युटी कलेक्टर भैयासाहेब राजकारणे यांचेकडे गेले. भैयासाहेब यांना तात्याजींनी शेगाव व चंद्रपुरला जाण्याचे कारण सांगितले. भैयासाहेब म्हणाले "तात्याजी तुमच्या भावाचा रोग तर साधा वाटत नाही. दैवी चमत्काराशिवाय आता तरणोपाय दिसत नाही. शेगावला जा. चंद्रपुरला माझे मेहुणे श्री बापुराव खातखेडकर आहेत. त्यांना आध्यात्मिक गोडी आणि अधिकार आहेत. तेव्हा चंद्रपुरला गेल्यावर त्यांची पण भेट घ्यावी. मी संध्याकाळी दादाजी पांडेकडे येतो."

संध्याकाळी भैयासाहेब राजकारणे दादाजी पांडे कडे डॉ. भालेकरांना भेटायला आले. समोर आण्याजी बक्षींना बघून भैयासाहेब म्हणाले "आण्याजी, तुम्ही इथे कसे काय? तुमचे नातेवाईक आहेत का?"

आण्याजी बक्षी म्हणाले "काय सांगू जावईबुवा ! अण्णासाहेब हे माझे जावई आहेत. अंबू अण्णासाहेबांना दिली आहे. आता तिचा संसारच उद्ध्वस्त होण्याची वेळ आली आहे."

भैयासाहेब यांनी आण्याजींना धीर दिला. देवाच्या कृपेने सर्व ठीक होईल. मी तात्याजींना चंद्रपुरला माझ्या मेहुण्याकडे जायला सांगितले आहे. बापुराव खातखेडकर अधिकारी व्यक्ति आहेत. ते या संकटासाठी नक्की मार्गदर्शन करतील."

काटोलचे श्री बाबाजी वाचासुंदर हे आण्याजी बक्षींचे जिवलग मित्र होते. बाबाजी वाचासुंदरची मुलगी इंदिरा ही भैयासाहेब राजकारणेची पत्नी होती. म्हणून भैयासाहेबांना आण्याजी बक्षी जावईबुवा म्हणत होते. भैयासाहेबांनी तात्याजी भालेकरांना पू. बापुराव महाराजांसाठी पत्र दिले.

दुसऱ्यादिवशी पहिले चंद्रपुरला जायचे ठरले. सकाळीच तात्याजी भालेकर व डॉ. भालेकर चंद्रपुरला पोहोचले. चंद्रपुरला भालेकरांचे वडिलोपार्जित घर होते. तेथे डॉ. भालेकरांचा पुतण्या वासुदेव भालेकर राहत होता. डॉ. अण्णासाहेब भालेकर तात्याजींना म्हणाले "आपण देवीच्या देवळात नंतर जाऊ. पहिले आपण भैयासाहेबांनी सांगितलेल्या व्यक्तिकडे जाऊ. आपण आता पू. बापुराव खातखेडकरांकडे जाऊ."

तात्याजी म्हणाले "बर ठीक आहे. तू म्हणतोस तसेच करू."

सूरदास म्हणाले "डॉ. भालेकरांना त्या उज्जैनच्या पुरभैयाची गोष्ट आठवली. तो म्हणाला होता की त्यांचे संकट एक 'असामी' दूर करणार आहेत. कदाचित हेच ती व्यक्ति असावी. इकडे पू. बापुराव महाराज खातखेडकर दोन दिवसापासून चंद्रपुरला तळमळत होते. पू. बापुराव म्हणत होते की एक असामी त्यांच्याकडे येणार आहे. पू. गजानन महाराज व पू. बाबासाहेब महाराजांनी पू. बापुरावांना सांगितले होते की एक असामी तुझ्याकडे येणार आहे. तो आपला आहे. त्याला तू उपदेश दे व त्याचे संकट हरण कर. म्हणून त्यादिवशी पू. बापुराव महाराज पण सकाळ पासून त्यांच्या घरी तळमळीने डॉ. भालेकरांची वाट बघत होते.

तात्याजी व अण्णासाहेब भालेकर पू. बापुराव महाराजांकडे नानाजी वैद्यांच्या घरी सकाळीच पोहोचले. गेल्यावर तात्याजी भालेकरांनी स्वतःची आणि अण्णासाहेबांची ओळख करून दिली व चार महिन्यांच्या त्रासाची व संकटाची कल्पना पू. बापुराव महाराजांना दिली. भैयासाहेबांचे पत्र पण त्यांना दिले. तात्याजी व अण्णासाहेब यांनी पू. बापुरावांना साष्टांग नमस्कार केला आणि संकटमुक्त करावे ही विनंती केली. पू. मायबाईंनी बसायला चटई दिली होती. त्यांना व घरच्या लोकांना माहिती होते की पू. बापुराव हे कोणाची तरी आतुरतेने वाट बघत आहेत. तेव्हा घरची मुलं सुद्धा हजर होती. डॉ. अण्णासाहेब हे चटईवर पद्मासन घालून पू. बापुरावांसमोर बसले व त्यांच्या समोरच नेहमीचा संध्याकाळी होणारा संचार सुरू झाला. पू. बापुराव त्यावेळी उन्मनी अवस्थेत होते. त्यांनी तात्याजींचे म्हणणे ऐकले. डॉ. अण्णासाहेब भालेकरांकडे बघून पू. बापुराव महाराज दरडावून म्हणाले "डॉक्टर हो

तमीज से बैठना नहीं आता? ठीक से बैठो." डॉक्टर साहेबांनी पू. बापुरावांची आज्ञा लगेच पाळली आणि नमस्कार केला. पद्मासन सोडले.

पू. बापुराव महाराज यांनी डॉ. भालेकरांच्या पाठीवर हात ठेवला व म्हणाले "बाबासाहेब महाराज आहेत, घाबरू नका. सर्व ठीक होईल."

पू. बापुरावांनी पू. मायबाईंना हाक मारली व म्हणाले "बेटा आया है, कुछ देना है कि नहीं?"

पू. मायबाईंनी चहा आणला. डॉ. भालेकरांनी पू. मायबाईंना नमस्कार केला व चहा घेतल्याबरोबर त्यांची वृत्ती स्थिरावली. शांत झाली.

सूरदास म्हणाले "तो क्षण म्हणजे डॉ. अण्णासाहेब भालेकरांचा व समर्थ सद्गुरु पू. बापुराव महाराज यांच्या प्रथम भेटीचा होता. सद्गुरुला शिष्यभेटीची एकीकडे तळमळ लागली होती तर दुसरीकडे डॉ. भालेकर त्रितापहरणासाठी सद्गुरु भेटीसाठी उत्सुक होते. त्या त्रासात पण त्यांना विश्वास होता की त्यांना साधा असामी मिळणार नसून तो श्रेष्ठ संत, अधिकारी, मार्गदर्शक, कैवल्याचा पुतळा, जन्मोजन्मीचा नाते ठेवणारा मोक्षगुरुच असणार आहे. एकनाथ महाराजांनी अशा भक्तांच्या मनातील भावना मनोज्ञ रीतीने या अभंगात सांगितली आहे -

धन्य आजि दिन, संत दर्शनाचा ।
अनंत जन्मीचा, शीण गेला ॥
मज वाटे त्यासी, आलिंगन द्यावे ।
कदा न सोडावे, चरण त्यांचे ॥
विविध तापांची, झाली बोळवण ।
देखिले चरण, बोलावाचे ॥
एका जनार्दनी, घडो त्याचा संग ।
न व्हावा वियोग, जन्मो-जन्मी ॥

अशा भावना विश्वांत पू. मायबाईंच्या हातचा अमृतरूपी चहा प्रसाद तात्याजी व अण्णासाहेब भालेकरांनी घेतला. पू. बापुरावांनी तात्याजींची चौकशी केली. तात्याजी भालेकर सुद्धा काही वर्षे वर्धला कलेक्टर ऑफिसमध्ये नोकरीला होते आणि तेव्हाच प.पू. गुरुजी उर्फ भगवंतराव महाराज आर्वीकरांनी त्यांना मंत्रोपदेश केला होता. पू. बापुरावांना सुद्धा पू. भगवंतराव महाराजांनी संकटहरणासाठी मंत्र दिला होता. डॉ. भालेकरांच्या अध्यात्मिक उद्धारासाठी तात्याजी भालेकर तर्फे आणि आण्याजी बक्षी निकालस महाराजांचे भक्त होते म्हणून अंबूताईंच्या संसार आणि परमार्थाच्या उद्धरणासाठी पू. बापुराव महाराजांचा सद्गुरुरूपेण संबंध आला. तो डॉक्टरसाहेब व अंबूताईंच्या पुण्याईचा भाग होता. म्हणून हे उदाहरण असे आहे की संत संतांमध्ये एकमेकांच्या सहकार्याने भक्त कल्याण करीत असतात. आण्याजी बक्षी, अंबूताई आणि तात्याजी भालेकर या भक्तांना पू. बापुराव महाराजांनी चिंतामुक्त केले. पू. बापुराव महाराजांचे मेहुणेही मध्ये वाटाड्यासारखे डॉ. भालेकरांना भेटले व पू. बापुराव महाराजांकडे त्यांनी पाठविले.

प.पू.मायबाई, डॉ.अण्णासाहेब भालेकर व अंबूताई

पू. बापुराव महाराजांकडून निघतांना पू. बापुराव महाराजांनी अण्णासाहेब भालेकर यांना अंगारा (विभूती) लावला आणि विभूतीची पुडी दिली. अण्णासाहेबांना त्या पुडीतून एकीकडून गुलाबी प्रकाश व दुसरी कडून निळा प्रकाश दिसला. पू. बापुरावांनी विभूतीची शक्ति प्रकाशरूपाने प्रचिती देऊन निर्गुण ब्रह्मस्वरूपाचे दर्शन पहिल्या भेटीतच अण्णासाहेब भालेकरांना करून दिले. ज्या योगासाठी लोक, ऋषि-मुनी जन्मोजन्मी जप-तप करीत असतात, ते अण्णासाहेबांना केवळ पू. बापुराव महाराजांच्या दृष्टिदर्शनाने प्राप्त झाले. हे फळ अण्णासाहेबांना त्यांच्या आधीच्या जन्माच्या पुण्याई व साधनेनेच मिळाले.

पू. बापुरावांनी तात्याजींना सांगितले की डॉ. अण्णासाहेब भालेकर दोन महिन्यात पूर्ण बरे होतील. तात्याजी चिंतेत होते. त्यांनी पुन्हा पू. बापुराव महाराजांना विनंती केली की इथे आजचा दिवस कसा जाईल व अण्णासाहेबांची संध्याकाळ कशी जाईल याची आम्हा कुटुंबियांना चिंता आहे. तसेच अण्णासाहेबांच्या रजा संपल्या आहेत आणि त्यांना ३ दिवसात कान्हीवाड्याला नोकरीवर रुजू होणे आवश्यक आहे.

पू. बापुराव महाराजांनी तात्याजींना विचारले "तुमचे काय म्हणणे आहे? आजच अण्णासाहेब दुरुस्त व्हावा आणि त्रास होऊ नये?"

तात्याजी म्हणाले "हो महाराज. मी अण्णाची संध्याकाळ कशी सांभाळीन? आपण आजच त्याला या संकटातून मुक्त करा."

पू. बापुराव म्हणाले "बर आहे. तसेच होईल. निश्चित रहा. डॉक्टरला नोकरीवर जाऊ द्या."

पू. बापुरावांचे आश्वासन मिळाल्यावर दोघांनी पू. बापुराव व पू. मायबाईंचा निरोप घेतला. पू. बापुराव महाराजांकडून मिळालेल्या आश्वासनामुळे दोघांना आनंद झाला व विसावले. नंतर ते महांकालीच्या दर्शनाला ओटी भरायला गेले. दर्शन घेऊन दोघे वासुदेव भालेकर कडे आले. संध्याकाळी असे लक्षात आले की तात्याजी त्यांची चप्पल महांकालीच्या देवळात विसरले. अण्णासाहेबांनी तात्याजींना जबरदस्ती करून पुन्हा देवळात जाऊन चपला घेऊन या म्हणून पाठविले. तात्याजींना माहित होते की संध्याकाळ ६ची वेळ होत आहे व जर आज त्रास झाला तर अण्णासाहेबांकडे कोण बघेल? अण्णासाहेब तात्याजींना म्हणाले "तुमचा बापुरावांवर विश्वास नाही का? तुम्ही जा. आता मला काही होणार नाही."

शेवटी तात्याजी वासुदेवला सांगून गेले की अंगणाचे दार आतून लावून घे. अण्णाला (डॉ. भालेकर) कुठे जाऊ देवू नको. जेव्हा तात्याजी चप्पल घेऊन परत आले तर बाहेर खाटेवर अण्णासाहेब पहुडले होते. तात्याजींनी वासुदेवला विचारले की अण्णाने काही गडबड तर केली नाही? वासुदेव म्हणाला तुम्ही गेल्यापासून अण्णा काका खाटेवरच झोपले आहेत. काही गडबड केली नाही. तात्याजी भालेकर समजले की हेच पू. बापुराव अण्णासाहेबांचे सद्गुरु आहेत ज्यांनी एका दृष्टिक्षेपात अण्णाला त्रासातून मुक्त केले. दोघांचीही श्रद्धा पू. बापुराव महाराजांवर बसली.

दुसऱ्यादिवशी तात्याजी व अण्णासाहेब नागपूरसाठी परत निघाले. रस्त्यांत माजरी स्टेशन आले. तिथे मोठे बंधू दादाजी भालेकर राहत होते व भालेकरांची शेती बघत होते. डॉ. अण्णासाहेब तात्याजींना म्हणाले "तुम्ही पुढे नागपूरला जा. मी उद्या दादाजींना भेटून येतो." त्यामुळे तात्याजी एकटे नागपूरला आले व दादाजी पांडे कडे आले. पांडे बक्षीकडे तात्याजी एकटेच परत आले बघून आश्चर्य वाटले. आप्णायजी बक्षी पण पांडेकडे आले. सर्वांना हसतमुखाने तात्याजींनी सांगितले "आपला अण्णा पूर्ण बरा झाला." पू. बापुराव महाराजांच्या फक्त दर्शनाने अण्णा चांगला झाला व आता संकट टळले. चंद्रपुर यात्रेचे व पू. बापुराव महाराजांच्या भेटीचे वर्णन सर्वांनी ऐकले व सर्व आप्तस्वकीयांना आनंद झाला. अंबूताईच्या मनावरचे ओझे सरले.

केतकर बंधू, पाटणकर, कान्हीवाड्याचे, सिवनीचे ओळखीचे आणि इतर नातलग व ज्या व्यक्तींना डॉ. भालेकरांना होणारा त्रास माहित होता त्यांना ही कळले की पू. बापुराव महाराज खातखेडकर, चंद्रपुर यांनी विभूति देऊन एका क्षणांत डॉ. भालेकरांना बरे केले. ही वार्ता कळली तेव्हा सर्वांना आनंद झाला आणि हा चमत्कार झाला असे सर्वांना वाटले.

अनेक लोकांपर्यंत डॉ. भालेकरांच्या अनुभवाची माहिती नागपूर व चंद्रपुरमधे गेली. पू. बापुराव खातखेडकर हे अधिकारी संत आहेत हे लोकांना पटले. लोकांना पू. बापुराव महाराजांच्या दर्शनाची उत्सुकता होती.

डॉ. भालेकर हे चंद्रपुर, माजरीवरून नागपूरला आले आणि अंबूताई व मुलांसह कान्हीवाड्याला लगेच जाऊन नोकरीवर रुजू झाले.

१९५२ सालीच डिसेंबर महिन्यात पू. बापुराव महाराज भैयासाहेब राजकारणे कडे येणार आहेत असे तात्याजी भालेकरांनी डॉ. अण्णासाहेब भालेकरांना पत्राने कळविले. त्यावेळी मंत्रोपदेश घेण्यासाठी नागपूरला न चुकता यावे असा आग्रहाचा निरोप मिळाल्यामुळे डॉक्टर साहेब ४ दिवस सुटी काढून अंबूताई भालेकर मुलांसह नागपूरला आले. बजेरियातील राजकारणे यांचे घरी पू. बापुराव महाराजांनी डॉ. अण्णासाहेब भालेकर आणि अंबूताईला गोपालकृष्णाचा मंत्र दिला. मंत्रोपदेशासाठी पूजेची यथासांग तयारी तात्याजी भालेकरांना अनुभवाने माहित होती. त्याप्रमाणे पूजेची तयारी आणि षोडशोपचार पूजा डॉ. अण्णासाहेब भालेकर व अंबूताईकडून तात्याजींनी करवून घेतली. तात्याजींनी त्यांच्या वारलेली पत्नी जानकीबाईची पैठणी अंबूताईला घालायला लावली. डॉ. अण्णासाहेब भालेकर यांना सोवळे घालायला लावले. पू. बापुराव महाराजांनी या दांपत्याला आशीर्वाद दिला. ते म्हणाले की सद्गुरु समर्थ आहेत, त्यांच्यावर सर्व भार टाकून दया आणि चिंता करू नका. अंबूताईंनी प्रथमच पू. बापुराव महाराजांना बघितले होते. प्रसन्न वदन गुरुची साक्षात मूर्ति बघून त्यांनी भारावून गुरुचरणावर अश्रुधारेने अभिषेक केला. हया गुरुंनी सौभाग्य कुंकुम वाचवून संसारात पुन्हा जीवनदान दिले. त्यांचे ऋण कसे फेडू शकेन असे अंबूताईंना वाटले. पू. बापुरावांनी अंबूताईला आलिंगन देऊन डोक्यावर आणि पाठीवर आशीर्वादाचा हात फिरविला आणि आश्वासन दिले की या पुढे सुखाची कमतरता नाही. सद्गुरुवर विश्वास ठेवावा. त्यांचे संपूर्ण लक्ष डॉ. भालेकरांच्या प्रपंचात तर आहेच तसे परमार्थ ही सद्गुरु बघणार आहेत. यामुळे अंबूताईंना धीर मिळाला. डॉ. भालेकरांनी पू. बापुरावांचे दर्शन झाल्यापासून पू. बापुराव व पू. मायबाई यांना पिता-माता मानले. सद्गुरु म्हणाले "गुरु हेच माता पिता आहेत. हे वचन सर्वांना ज्ञात आहे. म्हणूनच म्हणतात - त्वमेव माता पिता त्वमेव, त्वमेव बंधू सखा त्वमेव । त्वमेव विद्या द्रविडं त्वमेव, त्वमेव सर्व मम देव देव ॥"

याच वेळी विठ्ठल भालेकर यांना पण पू. बापुरावांनी मंत्रोपदेश केला. यावेळी पू. बापुराव ५६ वर्षाचे होते आणि पू. मायबाई ४२ वर्षाच्या होत्या. सर्वांचे जेवण प्रसाद राजकारणेकडे बजेरियात झाले.
